

Stafeta nevăzută

piesă în 3 acte (12 tablouri)

de PAUL EVERAC

ym. 1613

Anghel Dobrian,	director
Margareta Dobrian,	soția lui, chimistă
Elena Tatu,	șefa laboratorului
Ing. Anton Giurcă,	șeful serviciului tehnic
Ing. Mircea Sorescu	
Ing. Romulus Iliescu,	de la departament
Constantin Boboc,	instructor la regiunea de partid
Vasile Săvoiu,	prim-secretar al raionului de partid
Dumitru Iacob,	prim-secretar al regiunii de partid
Spiridon Sturzu,	secretar al organizației de bază
Onoriu Chirileanu,	șeful aprovizionării
Teodor Pătulea,	șeful oficiului juridic
Eufrosina Istrățoiu,	} muncitori
Ieronim Orzea,	
Nicolae Irimia,	
Emil Adiaconesei,	
Petre Stogu,	
Dochița Nedelea,	
Gheorghe Pleșa,	
Minodora Teică,	
Marin Veniamin,	președintele sindicatului
Ion Stoica,	portar
Secretara	
Alți muncitori și funcționari	

Acțiunea se petrece în zilele noastre.

A C T U L I

T A B L O U L 1

Cabinetul directorului unei întreprinderi foarte moderne. Birou, masă lungă de ședințe. La masă stau vreo doisprezece oameni, șefi de resorturi și servicii. La birou se află directorul Anghel Dobrian, alături de Romulus Iliescu, din partea direcției generale din minister, și de Constantin Boboc, de la regiunea de partid. Ședința e pe sfârșite. Vorbește directorul.

Scena 1

DOBRIAN (37 de ani, impunător, plăcut, serios): Așadar, tovarăși, cred că m-ați înțeles, toți. Am nevoie numai de oameni care să mă ajute

efectiv, fiindcă (apăsător, persuasiv) trebuie să punem odată pe picioare această fabrică! Și o vom pune! Mă bucur de angajamentele pe care le-ați luat aici, de față cu tovarășii de la minister și de la regiune; dar să știți că le voi controla cu strânsărie. Este neîngăduit, tovarăși, ca, după aproape un an de zile, procesul tehnologic să meargă încă așa de inegal. Știu, e și o vină a fostei conduceri: ea și-a primit sancțiunea. Dar dumneavoastră, care ați fost cadre de bază și pînă acum, nu socotiți că a sosit momentul să începem cu toții împreună o altfel de muncă, mai organizată? Au fost și unele performanțe foarte bune, inovații neașteptate. Dar au fost și grave-

rămîneri în urmă, care nu se pot tolera cu nici un preț. Tovarăși, nu ameninț pe nimeni. Cer însă fiecărui dintre dumneavoastră un efort sporit, o deplină conștiință. Să se termine odată cu dibucile, cu nepunctualitatea, cu plimbările fără rost. Să se termine odată cu deonturile gen Matei Vasile... (Prezintă un decont.) Poftim! Matei Vasile, optsprezece zile la București și nouă la Timișoara... Vă întreb: pentru ce?

JURISCONSULTUL PĂTULEA (cu jumătate de voce): Avea o simpatie la Timișoara.

DOBRIAN (după o privire ironică): Simpatie!? Ei bine, tovarăși, nu! Nu decontez. Și nici nu mai tolerez tot felul de plecări nejustificate.

ȘEFUL DE SERVICIU CHIRILEANU (tot încet): Și tovarășul director Velcescu era tot timpul pe la București. Cred că a mîncat jumătate din deplasări. (E sîșit de vreo doi să nu mai întrerupă ședința.)

BOBOC: De-aia a și ajuns ce-a ajuns. (Unii sînt curioși să știe ce-a ajuns Velcescu. Alții surid aprobator-ironic. Vreo doi rămîn serioși.)

ILIESCU: Acuma și le-a mîncat pe toate. (Cîteva zîmbete.)

DOBRIAN: Pe tovarășul Velcescu are cine să-l verifice. (Calm, precis.) Dar de dumneavoastră mă voi ocupa eu. (Unele zîmbete se topesc.) Voi încerca să îndrept greșelile de pînă acum, să îmbunătățim condițiile de muncă și de viață ale salariaților noștri, să intrăm într-un alt ritm de producție... Începutul a și fost făcut. Deși sîntem împreună de numai trei săptămîni, am bucuria să vă anunț, tovarăși, pe baza fișelor de laborator, că am ajuns aproape de granulația normală (rumoare aprobativă)... la 76 la sută deocamdată! Nu e mult, dar e un început bun, promițător.

ILIESCU: Chiar foarte bun. Opt luni de zile s-a lucrat la 60 la sută!

PĂTULEA: Noi ce puteam face, la Juridic, tovarășe director?

CHIRILEANU: Sau noi, la Aprovizionare!?

DOBRIAN: O fabrică e un organism viu, tovarăși. Toate părțile ei sînt răspunzătoare de întreg. Noi nu putem merge pe linia sectară: pînă aicea e Juridicul și de aicea e Tehnicul, treaba lui. (Cu elan.) Noi trebuie să simțim în sufletul nostru fiecare părticică din fabrica asta. Iată ce cer eu de la voi. Cine crede că nu poate să pună suflet, tot su-

fletul, s-o spună de pe acuma. Ne face un serviciu dacă ne spune. Dar cine vrea să meargă înainte, să nu-și cruțe eforturile! Statul nostru, partidul nostru așteaptă de la noi să ne facem datoria. Și ne-o vom face! Asta este. (Se așază.)

ILIESCU (se ridică): Tovarăși, două cuvinte am de spus. Tovarășul Dobrian a fost destul de limpede. După cele pe care le cunoașteți, după măsurile care s-au luat pe plan administrativ, ministerul — direcția generală — are convingerea că și această fabrică va ajunge, în sfîrșit, să răspundă încrederii care s-a pus în colectivul ei. Deși e o fabrică mică, de gradul doi, ea are totuși o rentabilitate foarte mare. Statul nostru a cheltuit bani cu aducerea și cu montarea ei. Este prima oară în istoria țării noastre cînd se va produce în această ramură și, de altfel, chiar pe plan mondial e o ramură mai mult sau mai puțin nouă, în devenire. Aveți oameni buni, minunați — folosiți-i. Cei care n-au fost buni au plecat. Poate mai sînt și alții, tovarășul director va aprecia. Noi avem încredere în tovarășul Dobrian, îl cunoaștem, știm că este capabil. Dînsul a lucrat pe linie sindicală, a lucrat și pe linie de partid, e un om experimentat, un inginer serios. În trei săptămîni s-a văzut pe unde a trecut. (Aprobări.) Dacă n-ar fi decît înfățișarea curții...

CHIRILEANU: Și cantina, tovarășe Iliescu!

BOBOC: V-aduceți aminte cum era cantina cînd se plimba tovarășul Velcescu pe la București?!

ILIESCU: În curînd o să înceapă reconstruirea halei a doua... ați primit acreditivul, nu?

DOBRIAN: L-am primit.

ILIESCU: ...și atunci o să se poată lărgi și grupul social.

PĂTULEA: O să facem echipă de teatru!

ILIESCU: O s-o puneți pe tovarășa Tatu să joace... Ce ți-ar plăcea să joci, tovarășă chimistă?

ELENA TATU (32 de ani, calmă, serioasă): Nu știu... să vedem...

CHIRILEANU: În echipa de dansuri, că dansează bine.

ELENA (cu puțină iritare): De unde știi, tovarășe Chirileanu?

ILIESCU: Așadar, tovarăși: dacă în trei săptămîni această fabrică a putut să-și schimbe înfățișarea, înseamnă că există inițiativă, că există rezerve

de elan și că în curînd veți putea anunța partidului și guvernului succese în producție. Ar fi timpul, tovarăși. Noi știm că tehnologia e foarte complicată, dar avem fabrici cu tehnologii și mai complicate, care merg din plin. Totul se poate învăța, așa-i, tovarășe Sorescu? Tovarășul inginer Sorescu face parte din prima promoție care a studiat această ramură la politehnica din București.

SORESCU (24 de ani, deschis, simpatic, ager): Ultimii doi ani.

ILIESCU: De-aceia, ministrul l-a repartizat aici să consolideze colectivul de specialiști. Avem nevoie de cît mai mulți tineri de felul acesta. Tovarășul director îi va crea condiții bune de viață și de muncă, bineînțeles și răspunderi.

SORESCU: Bineînțeles.

ILIESCU: La anul o să vă mai dăm doi sau trei ingineri.

DOBRIAN: O să ne creștem și noi aici.

ILIESCU: Tovarăși, atît am avut de spus. Munciti cu dragoste, lichidați greșelile... aveți tot sprijinul. Tovarășe Boboc, vrei să spui ceva?

BOBOC: Tovarăși, eu n-am nimica de adăugat decît atît că întreg comitetul regional de partid și tovarășul prim-secretar Iacob personal acordă o atenție mare acestei probleme. Ați auzit că alte întreprinderi noi merg bine. Unele foarte bine, excelent. Asta de ce nu poate să meargă cu toate sectoarele la fel? Unde e problema? Trebuie găsită și smulșă, tovarăși, altfel regiunea se face de rușine. Altfel banii aruncați... de ce? Ca unii să-și facă menderle, chefuri, mereu pe la București, și în timpul asta fabrica, utilajul ăsta nou, foarte perfect, dădea rebuturi peste rebuturi. (Unele proteste surde.)

ILIESCU: Să nu exagerăm.

BOBOC: Nu exagerez, tovarăși! Fiindcă nu mă refer numai la producție, unde au fost și rezultate onorabile, deși nu la înălțimea așteptărilor, mă refer și la oameni. Au fost unele rebuturi, tovarăși. N-am fost atenți. N-am luat lucrurile din vreme. Tovarășul Enache, care era secretar de organizație de bază, nu corespundea. N-a știut să se orienteze, a lăsat lucrurile să meargă la întîmplare. S-a sesizat de unele fapte, dar era târziu. Oamenii au reclamat, s-au primit multe reclamații la raion, și chiar și la noi la regiune. Au fost acuzații destul de grave. Acel tova-

răș Velcescu făcea tot felul de promisiuni, dar cu alții era rău, dur. Oamenii au plecat, cînd ar fi putut să rămînă, să învețe o meserie. Ce a făcut tovarășul Enache? S-a mărginit la rapoarte, mecanic, dar n-a pus în discuție pe tovarășul Velcescu: — stai, bre, ce faci cu oamenii ăștia? Unde îți pierzi nopțile? De ce nu întărești colectivul? De ce a plecat Marghitan? — Vedeți, tovarăși? Și multe altele. A preferat să lucreze sectar, fără organizație. De-aceia, tovarășul Enache n-a mai fost reales.

PĂTULEA: S-a și mutat, miercurea trecută.

BOBOC: S-a mutat după ce a avut și o sancțiune, tovarăși, pe linie de partid. Da, acum o lună, tovarășul Sturzu cunoaște. (Sturzu dă din cap.) Tovarășul Sturzu e și el nou în muncă de secretar, și vorba aia...

STURZU (46 de ani, calm, ponderat, atent la toate fără să pară, zîmbet fin): „Sita nouă cerne bine.” (Destîndere.)

BOBOC: Cam așa. O să fie un ajutor de nădejde pentru tovarășul Dobrian. Și apoi, mai sîntem și noi. Veniți ori de cîte ori aveți greutăți serioase, tovarăși. Bineînțeles, treceți și pe la raion. Spor la muncă!

DOBRIAN: A vorbit toată lumea? Atuncea nu mai prelungim, am terminat. (Lumea se scoală.) Tovarășii care au probleme cu mine, le stau la dispoziție peste un sfert de oră: Sorescu... tovarășul Giurcă...

CHIRILEANU: Și eu am, tovarășe director.

DOBRIAN: Bine. Peste un sfert de oră. (Ies toți, cu excepția oaspeților și a lui Sturzu.)

SORESCU (ieșînd): Hai băieții!

Scena 2

ILIESCU: A mers destul de bine. Trebuie luați în mină de la început. (Începe să se îmbrace.)

BOBOC: A făcut rău și pezevenghiul ăla de Velcescu. S-a înconjurat de vreo doi-trei, și-a creat o gașcă...

DOBRIAN: Ce s-a ales de el?

BOBOC: Naiba să-l ia... anchete... cine știe unde l-o fi pus. Era om să-i dai pe mină o întreprindere ca asta?! Nici măcar membru de partid. (Se duce să-și ia mantaua.)

STURZU: Era candidat.

BOBOC: O ținea așa cu candidatura de cînd?!

ILIESCU: L-o fi pus undeva, nu moare el. Că-i băiat cu caite. (Lui Dobrian.) Te-ai aranjat cu totul? Cu locuința? Soția de ce n-a venit la ședință?

DOBRIAN: Ea nu e șefă de serviciu... stă pe post de laborant. Șefă e tovarășa Tatu.

ILIESCU (privindu-l cu înțeles): Deocamdată. (Dobrian e jenat de aluzie, pe care se face că n-o pricepe.) Uite ce e, tovarășe Dobrian, nu te sfii. Ai intenția să te debarasezi de cineva, crezi că e un altul mai util — fii operativ! Aici nu e vorba de Popescu sau de Ionescu, e vorba pur și simplu de o ramură cu o mare pondere industrială. Am importat fabrica — într-un an, doi, vrem să exportăm produsele. Așa se pune problema. Înțelegi?

DOBRIAN: Sigur că înțeleg.

ILIESCU: Destul rău ne-a făcut Velcescu, și acoliții lui. Și sint convins că mai ai în fabrică oameni care-l regretă.

STURZU: Sint.

DOBRIAN: Așa-i totdeauna.

BOBOC: Giurcă, de pildă, ai văzut cum a stat când a venit vorba de vechea conducere. Nici n-a zîmbit, nici nimic.

STURZU: Nu prea zîmbește de obicei.

BOBOC: Apoi cu oamenii care nu știu să zîmbească e neclar, ți-o spun eu. Și nu-i că nu știe să zîmbească. În fiecare seară era bot în bot cu Velcescu. Sindrofie, muzică... Acolo, cum știa? Fii atent cu el.

ILIESCU: Mai ales că e la Tehnic. Și răspunde și exact de secția a treia, unde scrițiile.

BOBOC: Poate nu întimplător.

DOBRIAN (zîbind): Eh, s-au cam terminat poveștile cu sabotaje, tovarăși.

ILIESCU: Cine vorbește de sabotaj? Treaba stă mai simplu: este interesat un om care a lucrat cu Velcescu să demonstreze că a lucrat luni de zile prost și că se putea lucra mai bine? Înseamnă să se discrediteze pe el însuși.

DOBRIAN: Și atunci?

ILIESCU: E mult mai bine să demonstreze: n-a putut celălalt director, nu poate nici ăsta. Mă rog, „condiții obiective”... Și îl disculpă oarecum și pe prietenul lui — înțelegi?

DOBRIAN (rezervat): Înțeleg, dar nu cred. Giurcă muncește...

ILIESCU: Dar treaba stă. Sau, mai exact, a stat. O strangulare mică la el și i-a încurcat pe toți.

BOBOC: Vezi că răspunzi de el, tovarășe. De fiecare om răspunzi.

ILIESCU: Ei, noroc și sănătate. Duc vești bune, asta e important. Cînd i-oi raporta tovarășului adjunct Raicu că s-a mai dezmoțit aici, să vezi ce vesel o să fie! Ține la dumneata, știi cum!? Mi-aduc aminte cînd spunea în consiliu: „Am un om care o să facă treabă bună, curățenie generală. Pe Anghel Dobrian.” (Mai confidențial, în timp ce Boboc e mai încolo.) Tovarășul adjunct Boghiu, care l-a susținut pe Velcescu, e pe punctul să plece în altă muncă. (Prieteneste.) Nu ne faci de rîs, așa-i!?

BOBOC (apropiindu-se de Dobrian): Să trăiești. O să vină și tovarășul secretar Săvoiu de la raion pe la voi. (Din ușă.) Mă oameni buni, sper că articolele alea proaspete de la gazeta de perete nu le-ați pus numai de hatîrul nostru, ai?

STURZU: De trei săptămîni le schimbăm la fiecare cinci zile, tovarășe Boboc. Înainte, aproape că nu știa nimeni la noi că există gazeta de perete.

ILIESCU: E bine că ești înșurat, tovarășe Anghel. O să ai mai puține neplăceri pe aici decît... alții. (Boboc și Iliescu ies, conduși de Sturzu.)

Scena 3

DOBRIAN (din ușă): Ce e, tovarășe Orzea? Vrei să stai de vorbă cu mine? Păi parcă am mai vorbit o dată.

ORZEA (insistent): Trebuie să mă asculti, tovarășe director.

DOBRIAN: Poftim. Intră. Ia loc. Spune. (Orzea se așază demn și tace, căutîndu-și cuvintele.) Fumezi?

ORZEA: Mulțam. Am pipă. (Scoate și indeasă pipa cu o mînă tremurîndă.)

DOBRIAN (îiîndcă Orzea tace): Mai sint cîteva zile de frig și vine primăvara.

ORZEA: Vine la cine vine. Pentru mine n-o mai fi primăvară nicicum.

DOBRIAN: De ce vorbești așa?

ORZEA: Știi dumneata de ce vorbesc. Ori nu știi?!

DOBRIAN: Văd că ești în putere, să-nătos... Ai să ai zile liniștite, ai să te odihnești.

ORZEA: Da, da, așa-i. (Dintr-o dată.) Apoi dacă-s în putere, de ce ai dat cu mine ca și cu o cutie de chibri-

- turi goală? Îs în putere, ca să mă zvirli?
- DOBRIAN (*calm dar energic*): Stai, tovarășe Orzea, nu deraia. Nu te-a zvirliț nimeni. Ai ieșit la pensie conform legii. Legea e făcută pentru toată lumea.
- ORZEA: Cum ai venit dumneata, cum m-ai pensionat.
- DOBRIAN: Pentru că aveai vîrsta.
- ORZEA: Aveam vîrsta și pe vremea domnului Velcescu. El de ce nu m-a pensionat?
- DOBRIAN: Îl privește. Dacă a comis Velcescu o ilegalitate, nu însemnează că trebuie s-o comit și eu. Eu trebuie să mă orientez după legi, pricepi? Eu trebuie să repar aici ce-au stricat alții.
- ORZEA: Da, da — să repari... Eu am stricat aici, așa-i, toată fabrica? De mine nu mergea. Acuma merge. A ieșit hîrbul, gata! Așa-i?
- DOBRIAN (*mai cald*): Te înțeleg foarte bine, moș Orzea. Nu pot să fac nimic, crede-mă.
- ORZEA: El m-a ținut aici, la secția a treia, cea mai grea, apoi dumnezeu știe cît m-am străduiț zi și noapte! Mai bine stăteam dracului la noi și nu mai veneam aci niciodată, să mă faci de rîsul lumii, să dai cu picioru-n mine. Crezi că eu nu mai pot meșteri ce meșteresc alții? Nu mai sînt bun?
- DOBRIAN: Eu nu ți-am spus că nu mai ești bun, tovarășe Orzea.
- ORZEA: Dar pașaportul mi l-ai dat, așa-i?! Mi-a zis Popan cînd a plecat: haida mă acasă, lasă-i sărăciei, că și așa azi-mîine te scoate. Zic: ba nu mă scoate. Ba te scoate, zice, că ești adus de Velcescu, ca și mine.
- DOBRIAN (*cu un început de nerăbdare*): Dumneata nu înțelegi că n-are nici o legătură, că există o hotărîre a Consiliului de Miniștri care reglementează situația dumitale? Nu vrei să pricepi?
- ORZEA (*mormăind*): Hotărîre... Da' dacă ai avut lipsă de mine puteai să mă ții — așa scrie în hotărîre. (*Dobrian tace. Orzea, cu o voce joasă, timbrată de durere reținută.*) N-ai avut. Dumneata n-ai avut lipsă de mine. (*O pruză.*) Cînd am stat cu directorul Velcescu trei zile sub planșeu să puem la punct tacheții, dumneata unde ai fost? Venit-ai să ne vezi? (*Montindu-se.*) Cînd bătea vîntul aci-n mlaștină și noi descărcam tamburii cu mina și stăeam pe burtă să vedem cum îi montează, fost-ai, domnu' director? Te gîndești dum-
- neata că în zidurile astea e toată sănătatea mea? Așa să știi! Toată reuma care am luat-o aci am luat-o. (*Lăcrimează.*)
- DOBRIAN: Te rog să fii liniștit, moș Orzea.
- ORZEA: Liniștit fii dumneata, dacă poți. Că m-ai făcut să nu mai am nici o haznă de nimic.
- DOBRIAN: Ai să te odihnești de toate ostenele.
- ORZEA: Dracu' să se odihnească, nu eu! Vai, doamne, și în prima zi cum m-am uitat de cu drag la dumneata! Iaca a venit om bun — încă le-am spus și la alții: fi om bun, nu vă fie frică. Dobrian, mi-i cunoscut numele, că am avut unul în companie cu mine, de la Șimleu, în 1916, tot Dobrian îl chema, om grozav. Dumneata poate ești neam cu el, dar nu semeni... (*Oîtează adînc.*)
- DOBRIAN (*desul de mișcat*): Ce să fac? Nu seîăn.
- ORZEA (*după o clipă*): De ce te porți așa cu mine? Ce ți-am făcut să mă lepezi? (*Foarte cald.*) Ai luat legea aceea în brațe. Și-mi dai cu ea în cap. Nu te uiți că aș mai putea mișca și eu... Nîmăi aci, la dumneata în birou, îmi tremură degetele. așa să știi, la lucru nu-mi tremură! Nu te uiti că ar mai fi de învățat de la mine!...
- DOBRIAN: S-o luăm și altfel atunci, tovarășe Orzea: dumneata ai fost adus aici de Velcescu, un cadru vechi, cu experiență. De unde te cunoștea, treaba lui. Eu am înțeles că te-a adus ca să-i înveți și pe alții secretele meseriei dumitale. E just? Ai avut leafă bună, dar treabă n-ai prea făcut, să recunoaștem cîstîit. În orice caz, copiii ăștia tineri n-au învățat mare lucru de la dumneata. De ce? Pentru că te-ai ascuns de ei. Ai venit cu mentalitatea meșterului care își ține secretele, ca pe vremea patronilor, să nu i le fure nimeni. (*Întră Sturzu și se așază.*) Dar asta e o întreprindere socialistă și un regim socialist. E o diferență.
- ORZEA: Pe tovarășul Sturzu cine l-a învățat la compresor?
- DOBRIAN: Va să zică puteai. Atunci trebuie să trag concluzia că n-ai vrut. Secția dumitale a mers cel mai prost în toată fabrica, o știu toți. Din cauza ei s-a produs stagnarea.
- ORZEA: Tovarășul Velcescu m-a adus tocmai ca să...
- DOBRIAN: Tovarășul dumitale Velcescu te-a adus ca să iei unsprezece

luni leafă bună, cu sporuri, să-ți poți face o pensie cumsecade. Asta este. Ai împlinit și lunile, ai o pensie așa cum ți-ai dorit. Ce mai vrei? ! O adresă de mulțumire? Ți-o facem. Și acum te rog să ne lași, că mai avem și alte treburi. (Sună. Apare Secretara.) Să taci te rog o adresă în care fabrica...

ORZEA (violent): Nu-mi trebuie adresa voastră!

DOBRIAN (violent și el): Nici mie nu-mi trebuie teatrul dumitale! Ai înțeles? (Secretara, speriată, s-a retras. Dobrian se străduiește să se calmeze.)

STURZU (impăciuitor, blind): Tovarășe Orzea, a venit vremea să te bucuri de liniște. Ai meritat-o. Lasă să-și încerce și alții puterile. Zici că ți-e dragă fabrica. (Îl bate pe umăr.)

ORZEA (potolită, îndurerată): Mă gândesc că dumneavoastră „mai aveți și alte treburi”, dar eu, eu nu mai am nici una. (Ceilalți tac. Cu un accent impresionant.) Mă gândesc că toate sporurile și hălăduirile țărișoarei ăștia s-or face de azi înainte fără mine! Așa-i, tovarăși? (Privirea lui Dobrian puică ar spune: tu ai vrut-o. În fața acestei priviri, Orzea se oprește, e gata să mărturisească ceva, se reține, din mândrie.) Bună ziua! (Iese. Cei doi rămân o clipă în tăcere.)

SECRETARA (anunță timid): Tovarășa Istrățoiu.

Scena 4

DOBRIAN (aprobă din cap, tovarășa intră): Ce veste, tovarășă Istrățoiu? E secret?

ISTRĂȚOIU: Nu-i secret, tovarășu' director, tovarășu' Sturzu știe.. Abonamentul acela, tovarășe Sturzu, păi când mi-l dați, frate, că uite anul de când bat drumul după el, două rînduri de pingele mi-am rupt suind scara.

DOBRIAN: Ce abonament?

STURZU: Stă la trei stații de aci și vine cu trenul. Vrea să-i plătească fabrica drumul.

ISTRĂȚOIU: Păi sigur, tovarășe director, alții cum vin aduși cu autobuzul? Tovarășul Velcescu mi-a promis când i-am pus problema: „Lasă, fată, că se face”. Văzui cum se făcu.

STURZU: A plecat tovarășul Velcescu.

ISTRĂȚOIU: Păi da, și eu plătesc mereu din pungă. Ce să fac, să mă duc după el? Să dea întreprinderea banii. Dacă luam prime, plăteam de la mine, nu mai aveam nevoie. Că tot așa ne-a promis, că ne dă prime. Și prime s-a făcut. „Lasă că luna viitoare, că luna ailaltă...” Ce să mai las? ! De-ai am venit la dumneavoastră.

DOBRIAN: Să vedem dacă ai dreptul.

ISTRĂȚOIU: Ce drept? Nu vin în fiecare zi la fabrică? Asta e dreptul. De la început viu. Alții au plecat, s-au dus naibii, eu m-am măritat aici în a treia comună, n-am vrut să părăsesc locul, deși nu-s născută p-aici; m-am luat după promisiunile tovarășului Velcescu. Acuma, vorba aia, cred că s-a terminat cu „să vedem”. De „să vedem” sînt sătulă.

DOBRIAN: Adică să plătesc eu ce-a promis Velcescu, da?

ISTRĂȚOIU: Păi stai, tovarășe director, că eu n-am venit la dumneata să-mi dai din buzunar, eu am venit la fabrică să-mi rezolve și mie. Cine e director să-mi rezolve.

DOBRIAN (energizându-se): Va să zică să vă dau și primele din urmă pe care vi le-a promis, așa e?

ISTRĂȚOIU: Stați, tovarășe director, n-o luați așa.

DOBRIAN: Păi nu vezi ce vorbești? Va să zică tot ce-a apucat să promită un demagog înaintea mea trebuie să împlinesc eu!? Nu așa, tovarășă. Îmi pare rău. Te duci la oficiul juridic, vezi dacă ai dreptul și, dacă ai dreptul, ți se plătește. Asta este. Și nu mă mai amesteca pe mine în castronul lui Velcescu, care ți-a promis. Dacă nu ți-ar fi promis, poate n-ar fi acum unde este. (Istrățoiu iese dezamăgită. Secretara bagă capul să anunțe pe altcineva, dar directorul îi face semn să-l lase puțin.)

STURZU: E dintre muncitoarele cele mai bune.

DOBRIAN (aprinzînd o țigară): Se poate. Dar eu nu sînt aici executorul testamentar al lui Velcescu. Ia spune, tovarășe Sturzu, omul ăla nu se ținea decît de prostii? Păi cum a rezistat atîta? Nu l-au reclamat?

STURZU: Ba da. În prima perioadă i s-au făcut o mulțime de denunțuri.

DOBRIAN: Și?

STURZU: Și nimic.

DOBRIAN: De pildă, ce i s-a reclamat?

STURZU: Unii au scris că e foarte aspru, că nu se pot împăca cu aspri-

mea lui. Alții, că nu le dă ajutor să-și aducă lemnele, nu se interesează de ei.

DOBRIAN: Ce aspru?! Eu văd că a adus doi babalici aici și că făcea fel de fel de promisiuni pe care nu le ținea.

STURZU: Și cu promisiunile astea au fost alte reclamații.

DOBRIAN: Enache acela nu avea nici un fel de influență pozitivă asupra lui, nu putea să rezolve?

STURZU: L-a reclamat și Enache că e afemeiat, că mîngîie fetele tinere.

DOBRIAN: Și le mîngîia, într-adevăr?

STURZU: Așa se zice. L-ar fi prins cînd ar fi mîngîiat-o pe o fată, Dochița Nedelea, cu care ar fi avut ceva. Și mai pe altele. Le mîngîia pe obraz, fără nici o jenă. Dar eu nu l-am văzut. La secția mea n-a venit decît de două ori într-un an.

DOBRIAN: Halal director! În schimb, pe la fete toată ziua!... (Sună.)

SECRETARA: Tovarășii Giurcă, Sorescu și Chirileanu.

STURZU: De mine mai e nevoie? Mă duc puțin prin secții. (Chirileanu intră, Sturzu iese.)

Scena 5

CHIRILEANU (ușor aflat): Tovarășe director, am plăcerea să vă anunț că au sosit materialele pe care le așteptam de atîta vreme. Deocamdată, avizele.

DOBRIAN: Bravo!

CHIRILEANU (prezentînd la semnătură niște hîrtii și tamponînd mereu cerneala): Înseamnă că ați pășit cu dreptul. Am avut bucluc mare cu ele, în fiecare zi telefoane, adrese. Probabil că vă iubește cineva de la direcția generală (văzînd privirea lui Dobrian) — am glumit. În ultima vreme eram disperat. Îmi dădusem chiar demisia de două ori. De cînd ați venit dumneavoastră, am mai prins curaj. Alt stil. Ei oamenii sînt parcă alții. Sigur că mai sînt încă multe de făcut, dar principalul e că s-a pornit. Am scris o corespondență pentru presa centrală, am un văr care lucrează acolo — o să se bucure toți. Am scris mai de mult și niște notițe critice la adresa fostei direcțiuni. Am vrut s-o ajutăm, nu s-a putut. Acum sînt convinși că vom avea numai rezultate bune de anunțat. (O pauză mică.) Știu că în curînd se va da în folosință al doilea

bloc al fabricii. O sărbătoare care merită să fie semnalată în presă. Mai aveți ceva cu mine?

DOBRIAN: Nu.

CHIRILEANU: Decontul lui Matei rămine va să zică neonorat.

DOBRIAN: Cred că am spus o dată. (Chirileanu se înclină mulțumit și iese. Sună. Secretara intră.) Tovarășul Sorescu. (Secretara dă din cap. Intră Sorescu.)

Scena 6

SORESCU: Pronto!

DOBRIAN: Ei, cum te simți? (Îi face semn să ia loc. Îi oferă peste birou o țigară.)

SORESCU: Luați mai bine de la mine. Sînt daneze. De la danezul ăsta cu mașinăriile. Stă la hotel cu mine. Ieri i-am încălțat pantofii din greșeală. Întîi s-a supărat. Zic: „lasă, mă frate-miu, că în materie de calitate de pantofi putem să vă dăm lecții”. Seara l-am învățat table — pe un Murfatlar. „Ei, șefule, ce zici?” Ce să zică? I se desclăiease limba. În prima zi, cică, nu-i plăcea nimica. De ieri a început să-i placă. „Să vezi munci-toarele noastre, băiatule — zic —, și pe urmă a să vorbești. Da' ce-i cu pîrlira aia de mașină de la trei — o poticnirăți?” Dădea și el din umeri, ridea. Am auzit că ăia care au fost înaintea lui erau cam scorțoși. ăsta măcar ride, e simpatic.

DOBRIAN: Dumneata cum te-ai acomodat?

SORESCU: Cum să mă acomodez?! Mi-a spus o păsărică că-mi dați o casă cu baie de faianță, telefon direct cu Bucureștiul și vedere spre litoral. Am motoreta, mă duc unde vreau.

DOBRIAN: O să ai unele probleme aici.

SORESCU: Lasă să fie! Mi-am făcut și transferul la U.T.M. La sindicat mi-au dat să răspund de asigurările sociale. Vorba aia: sînt asigurat acum.

DOBRIAN: Trebuie să scoatem fabrica din niște impasuri.

SORESCU (entuziast): Tovarășe director! De ce am învățat cinci ani, de ce a cheltuit statul bani cu mine? Îi dăm bătaie mare! Dumneavoastră, nou-născut, ca să zicem așa, eu nou-născut. Mă țin după dumneavoastră.

DOBRIAN: Este secția aia a treia, cere scriștie de la începutul începutului.

SORESCU: Îi venim noi de hac, tovarăse director. Știu, povestea cu injectorii, m-am informat. Viscositatea deficitară, granulația deficitară. O să vedem. Nu vrea să meargă măgăoaia, îi dăm una, să tușească. Mi-am adus toate cursurile și manualele, stivă. Am și literatură străină. Mai joc o tablă cu danezul, îl mai înghesui cu contractul să mai pună și el mînuța, dacă știe. Dar și fără el, tot o dibăcim. *(Ia o scrumieră de pe masa directorului.)* Asta e de la Vitrometan, de la Mediaș. Frumoase lucruri fac, pe cîntea mea! *(O învîrte de două ori în mîna, o scapă. Dobrian îl urmărește, cîntărindu-l atent.)* O să facem și noi în brânșa noastră la fel. Sînteți căsătorit? *(Foarte simpatic, deloc obraznic.)* Mi-e să nu mă găsească și pe mine ceasul rău pe-aici, să bat în... Vitrometan.

DOBRIAN *(se scoală, îi dă mina, îl conduce spre ușă):* Îmi pare bine că ești dispus.

SORESCU: Ce altă treabă am, tovarăse director? Deocamdată, lăsați-mă să mă orientez trei-patru săptămîni.

DOBRIAN: Două.

SORESCU: Două. Vă salut. *(Simpatia lui Dobrian, după plecarea lui Sorescu, are o nuanță întrebătoare.)*

SECRETARA: Tovarășul inginer Giurcă. *(Dobrian se întunecă. Dă din cap să intre. Se așază la birou, gata de luptă.)*

Scena 7

DOBRIAN: Ce-ai de gînd, tovarăse Giurcă?

GIURCĂ *(e un moment surprins că directorul „știe” ceea ce tocmai vrea să-l anunțe; dar, văzînd figura concentrată a lui Dobrian, ezită):* Nu înțeleg întrebarea.

DOBRIAN *(interpretează altfel ezitarea lui Giurcă):* Te-am întrebat ce gînduri ai. Ești dispus să cîștigi partida, alături de mine?

GIURCĂ *(pentru care cuvîntul partidă e echivoc):* Ce fel de partidă, tovarăse director?

DOBRIAN: Dumneata pentru ce fel de partidă crezi că ești aici?

GIURCĂ: Eu am venit la dumneavoastră ca să vă cer...

DOBRIAN *(întrerupîndu-l):* Nu ai venit dumneata la mine, ci te-am chemat eu.

GIURCĂ: Nu cred... tovarăse director.

DOBRIAN *(reîntîndu-și minia, sună Secretara; fețe severe):* Nu l-ai chemat pe tovarășul inginer Giurcă dumneata?

SECRETARA: Am telefonat la biroul tehnic... *(Dobrian dă din cap, Secretara iese.)*

GIURCĂ: Probabil nu eram acolo. Venisem să vă cer...

DOBRIAN *(nervos):* Înainte de a-mi cere dumneata, am să-ți cer eu cîteva lucruri, tovarăse inginer. Ai auzit cred foarte bine, la sedință, ce angajamente s-au luat. Și dumneata ți-ai luat, dacă nu mă înșel. Aș vrea să-ți fie foarte clar, tovarăse inginer, că sînt dispus să inaugurez o nouă perioadă în viața acestei fabrici. Crezi că îmi poți da ajutor în direcția asta, sau nu?

GIURCĂ: Dumneavoastră ce credeți?

DOBRIAN: Eu te întreb. Cu angajamentele formale să știi că s-a terminat, tovarăse Giurcă.

GIURCĂ: Nu aveți de unde ști dacă e formal sau nu.

DOBRIAN: S-au mai luat angajamente aci, și dumneata ți-ai mai luat probabil. Tovarășii care au fost îndepărtați și-au luat și ei angajamente. E foarte ușor să-ți iei angajamente din vîrfurile limbii.

GIURCĂ: E foarte ușor să vorbești, tovarăse director, din vîrfurile limbii cu mine, înainte de a cunoaște fabrica.

DOBRIAN: Dumneata cunoști probabil fabrica, dar nu mă cunoști pe mine. Îți atrag atenția că e absolut necesar să mă ajuti. E și în interesul dumitale, de altfel.

GIURCĂ *(demon):* Cunosc și argumente mai serioase decît acest interes, tovarăse director.

DOBRIAN: Am văzut după rezultatele de pînă acum. *(Ironie.)* Nu se poate spune că nu l-ai „ajutat” și pe Velcescu...

GIURCĂ *(roșu):* Vă rog să-mi îngăduiți să vă spun că nu primesc ironii de la nimeni.

DOBRIAN *(ceva mai domol, fiindcă demnitatea lui Giurcă nu-i displace):* Ascultă, tovarăse Giurcă, nu umbra cu vorbe mari. Eu plec de la premisa că ești un om cîștit, capabil, dar că ai fost probabil împiedicat să lucrezi de fosta conducere... *(Acest argument împăciuitoare e însoțit de o mică urdă de ironie ascunsă în ochii directorului.)*

GIURCĂ *(mai încet dar foarte clar):* Nu e adevărat.

DOBRIAN (*vexat de încâpăținarea lui Giurcă*): Ce nu e adevărat? Că ești cinstit și capabil?

GIURCĂ (*vrea să sară, dar se stăpânește*): Fosta conducere nu m-a împiedicat să lucrez.

DOBRIAN: Dar atunci îți semnezi propria incapacitate, nu vezi? (*Cu o mișcare de simpatie, cu oarecare căldură*.) Tovarășe Giurcă, de ce nu vrei să înțelegi că țin să ajung la un acord cu dumneata, în favoarea bunului mers al fabricii? Vechea conducere, poftim, nu ți-a dat un concurs suficient...

GIURCĂ: Mi-a dat un concurs foarte larg.

DOBRIAN (*blind*): Nu-i faci nici un serviciu tovarășului Velcescu, presupunând că ești prieten cu el. Comisia de aici s-a pronunțat.

GIURCĂ: Eu am fost ajutat de tovarășul Velcescu.

DOBRIAN (*caruia i se urcă din nou singele la cap*): Cum adică, dumneata contesti ceea ce a stabilit comisia ministerială?

GIURCĂ: Comisia a stabilit efectele și unele cauze.

DOBRIAN (*dezlănțuit*). Și care sînt după dumneata cauzele? Sînt „obiective”, nu-i așa? De ce taci? Se vede clar în ochii dumitale: sînt „cauze obiective”. (*Formidabil*.) Nu, tovarășe Giurcă! Știi care sînt cauzele? Mentalitatea învechită, dezământul, dezordinea, astea sînt cauzele! Oameni care își fac de cap aci, ingineri care bat apa în piuă, care pipăie femeile în loc să pipăie mașinile, astea sînt cauzele. Nu trebuie să fii mare filozof ca să le descoperi. *Vechiul* din mentalitatea oamenilor. Și ai numai 33 de ani. Și la 33 de ani țara îți dă pe mîna tot! (*Potolindu-se progresiv*.) Ce ai venit să-mi ceri?

GIURCĂ (*închizîndu-se în sine*): Dumneavoastră m-ați chemat.

DOBRIAN: Uite, nu fi nici dumneata ironic cu mine, știi? Ești cel mai puțin îndreptățit să fii ironic.

GIURCĂ: Venisem pentru altceva. Acuma vă cer un singur lucru: să-mi dați drumul să plec din fabrică.

DOBRIAN: Vrei să pleci?

GIURCĂ (*îndăbușit*): Nu vreau. M-ați silit să plec.

DOBRIAN: Eu?! Va să zică, ajunge să-ți pretind să-ți faci datoria pînă la capăt, să cîștigi o partidă tehnică...

GIURCĂ (*brusc*): Vă las s-o cîștigați dumneavoastră, omul nou. Bună ziua. (*Pleacă spre ușă, iritat*.)

DOBRIAN (*strigînd după el*): Se aprobă demisia! N-am nevoie de impertinenți aici! (*Giurcă a ieșit. Dobrian rămîne o clipă hotărît. După care parcă îi pare rău. Apoi se strînge din nou și sună energic Secretarei*.) Cheamă-l pe Sorescu. (*Secretara iese. Cîteva minute, Dobrian se plimbă agitat prin cameră. Se duce la ușă*.) L-ai chemat? (*Secretara, foarte timorată, arată că da*.)

(*Sorescu vine alergînd, transpirat ca după o cursă sportivă*.)

DOBRIAN: Preiei serviciul tehnic de la tovarășul Giurcă. Ocupi o garsonieră în blocul B.

SORESCU: S-a făcut. (*Face un stînga-împrejur puțin caraghios și iese. Directorul își aprinde o țigară. În ușă a apărut Sturzu, care privește și nu zice nimic*.)

CORTINA

T A B L O U L 2

Laboratorul fabricii. În halate albe, Elena Tatu, șefa laboratorului, și Margareta (Ela) Dobrian, soția directorului. În planul secund mai pot interveni laborante, din ligurație. Cele două femei lucrează concentrat, fără să-și vorbească.

Scena 1

ELENA: Clorhidratul e la dumneata?

ETA: Da. Am nevoie de el.

ELENA: Ia-ți, te rog, într-o sticlă mai mică.

ETA (*cu neplăcere*): Să-mi termin întîi reacția. (*O mică pauză*.)

ELENA (*văzînd că întîrzierea se prelungește*): În timpul ăsta, Sofia stă.

ETA (*ușor iritată*): Nu pot să întreprin. Am început un lucru, trebuie să-l termin, nu?

ELENA (*stăpînindu-se, dă un fel de dispoziție generală*): Se vor repartiza reactivii pe locuri de experimentare.

ETA (*înterupîndu-și lucrul, nervoasă*): Potîm! (*Întinde sticluța*.)

ELENA (*calm stăpînit*): Te rog să continui. (*Dar Etc lasă totul și, vizibil surescîtată, se duce la geam și privește afară, aprinzîndu-și țigara. Elena se așază la locul ei și îi continuă reacția*.)

ETA (*se întoarce*): De ce te amesteci?

ELENA: Cred că am dreptul, nu?

ETA: Dar o semnez eu.

ELENA: O semnezi dumneata și cu mine. Cel puțin așa ar trebui. Dacă nu ai abuzat de o anumită calitate.

ETA: Te rog să nu insinuezi nimic. Am să-i spun directorului că faci mereu aluzie la faptul că-i sint soție.

ELENA: Dacă e principal, o să rezolve lucrurile.

(Între Giurcă, cu figura descompusă.)

Scena 2

ELENA: Ce e, Toni, ai fost? (Giurcă dă din cap.) Și te-a refuzat? (Giurcă tace.) Nu vrea să-ți dea locuință?

GIURCĂ: Mi-am dat demisia.

ELENA (rămâne stupefiată): Tu? Ți-ai dat demisia, tu? (Giurcă încuviințează. Pauză.) Și ce ai de gând să faci?

GIURCĂ: Să plec.

ELENA: Bine, dar... nu se poate. (Privirea lui arată că se poate. Ea insistă.) Nu se poate, Anton! (Din discreție, Eta s-a retras mai încolo.)

GIURCĂ: Și totuși. Aici e exclus să mai rămân. S-ar spune că din cauza mea nu se realizează planul.

ELENA (sărind arșă): Cine a spus-o? Dobrian? (O vede pe Eta.)... Tovarășul Dobrian?

GIURCĂ: Așa voia să înțeleagă.

ELENA: Mă duc la dînsul!

GIURCĂ: Stai. N-are rost. Eu tot plec. O să văd eu ce fac.

ELENA: Și... atunci? (Sensul e intim, se uită jenată împrejur.)

GIURCĂ (frământîndu-și minile): Lena... nu se poate să rămîn în condiția asta, înțelege-mă. Voiam să... să fim amîndoi împliniți, să avem posibilitatea să... mă rog, să credem în noi, în faptele pe care le facem... În viitorul nostru, al tău, al meu... Nu pot să stau, așa, umilit, jignit — nu înțelegi?

ELENA (foarte greu): Ba înțeleg.

GIURCĂ: Eram foarte sigur că... iese. Eram sigur. În ziua în care ieșea, puteam să vin la tine să-ți spun...

ELENA: Taci. Nu aici.

GIURCĂ: În situația asta, nu pot să-ți spun nimic. Nu am dreptul. Sint sigur că mă aprobi.

ELENA: Eram așa de convinsă că se rezolvă! Că te duci la el și-ți dai apartament. De-ai nici n-am mai cerut pentru mine, nu m-am înscris pe tabel... Vrei să vorbim diseară, să vedem ce e de făcut?

GIURCĂ: Nu. Vreau să plec imediat. Trebuie. Nu mai pot răsufla.

ELENA (lovită în dîncul înfîinței ei):

Așadar, tu vrei să pleci...?

GIURCĂ (trăgînd-o mai alături, cu patimă reținută): Lena... (Se uită jenat la ceilalți, la aerul prozaic al locului.) Lena, nimeni nu-ți poate lua locul... orice s-ar întimpla.

ELENA (dureros): În memorie... cred și eu. (Cu o vehemență subită.) Toni, dar nu se poate să pleci, nu e corect să pleci! (Ii e rușine de gîndul că l-ar putea solicita ea pe el.) Decît dacă...pleci din cauza mea.

GIURCĂ (o îmbrățișează, ca un protest): Nu! ..Cum poți să crezi asta? Cum? Lena! (O strînge lîngă el. Ceilalți își tac de lucru, jenați. Eta privește ironic, fără să audă nimic.)

ELENA: Atunci... dacă îmi spui un cuvînt, un singur cuvînt... (El tace, ca un om cumpănit.) De ce nu-l spui? (A ieșit din îmbrățișarea lui.)

GIURCĂ: Tu știi că nu-mi place să vorbesc. (Uitîndu-se împrejur.) Ne-am făcut de rîs. (Măi stau unul în fața celui alt, așa, un timp. Apoi Giurcă se retrage.)

ELENA (la ușă): Înseamnă că și-a pus în gînd să-i scoată pe toți colaboratorii lui Velcescu. (Încercînd să glumească.) Să-mi găsești și mie un loc unde te duci.

GIURCĂ: Lena, ce frumos a fost aici! Ce greu a fost! Și ce frumos! Ai s-aștepti? (O roagă, dar numai din ochi.)

ELENA: Nu. Ce s-aștept?

GIURCĂ: Zău că n-am putea fi fericiți acum. Am fi doi învinși care se consolează unul pe altul. Nu crezi așa? (Ea dă din cap, aprobîndu-l silît. El iese. Ea rămîne o clipă îndoită. Fetele o privesc cu compasiune. Se întoarce la retorte.)

ELENA: Feteilor, unde e benzolatul de potasiu?

(Mai multe fete se reped să-i dea sticluța. Ea toarnă substanța în eprubetă, încercînd să fie impasibilă. Mina îi tremură. A ridicat eprubeta în sus s-o privească. Din partea cealaltă se apropie Eta cu un zîmbet jenat, care ar putea să fie de înțelegere feminină. Văzînd-o zîbind, Elena scapă retorta. Se scoală, își scoate halatul și iese.)

O LABORANTĂ (după ce Elena a ieșit): Mizerabilul!

O FEMEIE DE SERVICIU: La pierdut noaptea a fost bună. Acu n-o ia, că-i mai bătrînă cu un an...

CORTINA

Cabinetul directorului. De câteva clipe au intrat trei muncitori: Irimia Nicolae, Adiaconesei Emil și Stogu Petre. Primii doi sînt tineri, Stogu abia a trecut de 30 de ani.

Scena 1

DOBRIAN: Cred că știți de ce v-am chemat, băieți! (O mică liniște.)

IRIMIA: Știm. Ca să ne spuneți că trebuie să ne dăm toată osteneala. Și să găsim buba.

DOBRIAN (zimbete surprins de cit de ușor pare rolul lui): Așa! Ei, vedeți că știți?

IRIMIA: Și să ne ridicăm tot mereu calificarea în muncă.

STOGU (încîndu-i semn): Lasă. Poate că tovarășul director are altceva să ne spună. (Întoarce spre Dobrian o față îngrijorată.)

DOBRIAN: Uite ce bine știe Irimia, vezi? Vezi că știe lecția? Păi dacă știți, băieți, de ce n-o aplicați? De ce mama naibii numai secția voastră merge ca melcul? Toate secțiile merg mai bine ca a voastră, absolut toate. Ce, ei mănîncă altceva la prînz? Le-a pus mă-sa piper în scăldătoare? Hai că vă pun și eu, vreți? Sînteți trei șefi de tură zdraveni, ia te uită ce obraz roșu are tovarășul Adiaconesei.

ADIACONESSEI (oarecum rușinat): Păi, dacă am stat în pădure mult, tovarășe director!...

DOBRIAN: Ce făceai în pădure?

ADIACONESSEI: La metri. Tăiam cu joagărul. Asta făceam.

IRIMIA: Eu am fost agricultor, tovarășe director. Adică, tatăl-meu. Eu mai mult făceam cărăușie, că el s-a schilodit într-o zi. Și pe urmă a dat caii și eu am venit a'cea.

DOBRIAN: Voi știți, măi, că aveți pe mină utilajul cel mai perfecționat din lume?

IRIMIA: Știm. Păi am făcut cursuri pînă ne-am învățat. Și din ce am mai văzut și de la alții.

STOGU: Parcă ăia numai cu de-astea trăiseră?! ...Am învățat. Am mai luat și de la meșter, pe unde a fost mai ușor.

IRIMIA: A făcut cursuri, tovarășul Velcescu și cu tovarășul Giurcă, cu noi. A fost cam greu.

STOGU: Eu, tovarășe director, pot să spun că neam de neamul meu n-a

ținut o saibă în mină, sau o bielă. Dacă am fost oieri... Noroc c-am apucat acu' la bătrînețe...

DOBRIAN (zimbînd): Ai treizeci de ani?

STOGU: Treizeci și unu am avut în toamnă, merg pe treizeci și doi. Păi aici au venit băieți de douăzeci de ani și de optsprezece... ce credeți? La început a venit tot felul de adunătură. Pe urmă, s-au răzlețit ei.

IRIMIA: Cine a avut dragoste să învețe meserie a rămas.

STOGU: Păi la început n-a fost ca acum. A fost al dracului de tot.

ADIACONESSEI: Umbra după ei tovarășul Velcescu ca un căpcăun, să-ți fie la respect. Că n-am aia, că n-am aia... Lasă că o să aveți de toate. Ce, au crezut? Au întins-o, i-au făcut panoramă... L-au reclamat, unii.

STOGU (încîndu-i semn): Taci, mă! (Directorului.) Ei, fiecare cu păcatele lui, parcă nu știți cum e?

IRIMIA: Noi am stat, ne-am văzut de treabă.

ADIACONESSEI: Am avut și ajutor, ne-au dat tovarășii cărți.

IRIMIA: Ne-am ridicat și nivelul ideologic.

DOBRIAN: Fraților, toate bune. Ce facem cu secția a treia, a voastră? De ce nu dați randament?

STOGU: Tovarășe director... (Celorlalt.) Stați să vorbesc eu. Noi cu trup și suflet sîntem legați de fabrica asta; vorbe aia, pe ea o avem, ea ne e mamă și tată. Vreți să ne dați afară, eu vă spun: nu e just.

IRIMIA (protestînd): Da' tovarășul director n-a vorbit de dat afară — ce ți-a venit? (Stogu, ca mai experimentat, spune cu mimica: lasă, că ai să vezi tu!)

STOGU: Mă rog, cum o fi, dar n-ar fi just. E adevărat că sub tovarășul Velcescu ne-am ridicat, dar însă noi oricum am fi făcut treabă...

DOBRIAN: Stați, băieți, să ne înțelegem. Eu vreau să știu: sînteți voi în stare să asigurați creșterea randamentului secției a treia prin propriile voastre puteri, sau nu? Asta mă interesează.

IRIMIA: Sigur că sîntem!

DOBRIAN: Pentru că, dacă nu, țineți toată fabrica în loc. Și cîștigați și voi mult mai puțin decît alții din altă secție. Vă convine să cîștigați puțin? Poate în altă secție vă iese dublu. Eu nu vă cer un răspuns acum. Gîndiți-vă. (Scurtă pauză.)

STOGU: Tovarășe director, eu îmi iau angajamentul să mă străduiesc și mai tare ca să ajungem la o cale. Eu nu umblu cu mofturi, cit o ieși o ieși. Tatăl meu a muls oi, dar eu vreau să arăt că și rominul poate să facă treabă unde îl pui.

IRIMIA: Dacă întreprinderea crede că noi am fi mai folositori în altă parte, n-am nimic contra. Eu, știți că din toate trei turele am rezultatele cele mai bune. Asa că hotărâți.

ADIAONESEI (moale): Cum vreți, dar eu n-aș pleca... Am învățat un lucru ca să-l fac doar...

DOBRIAN: Dar atunci fă-l bine, tovarășe Adiaconesei! Nu cu jumătăți de măsură.

ADIAONESEI: Fac cum pot, tovarășe director, nu pot să spun că fac mai mult. Tovarășul Giurcă știe, îl pu-teți întreba.

DOBRIAN: Tovarășul Giurcă nu mai face parte din întreprinderea asta. (Băieții rămân surprinși; Stogu face semn lui Irimia, adică: ce ți-am spus eu!)

ADIAONESEI (tot moale, zîmbind con-strins): Îi rău că pleacă, tovarășe director.

IRIMIA: Ei, vine altul, mai bun. Așa e în viață: cadre noi.

DOBRIAN: Aveți inginer specialist acum. O să vă vie și un meșter. (Oamenii tac. E vizibil că sînt timorați de aceste vești.) Poate n-o să vă facă plăcere la început să ieșiți din obișnuința voastră, dar noi avem datoria, tovarăși, să asigurăm producția înainte de toate. Așa că, să vă gîndiți bine.

ADIAONESEI: N-am ce să mă gîndesc, tovarășe director.

DOBRIAN: Cum așa?

ADIAONESEI: N-am ce să mă gîndesc, dacă vreau sau dacă nu vreau, sau dacă oi putea... Eu am să mă gîndesc la injectorul meu, că de ce nu iese, bată-l Dumnezeu... L-am întrebat și pe neamț sau pe danezul acela care a fost, nu știu ce bolbo-rosea, nici el nu știa... Tovarășul Giurcă... i-am spus odată... hai să des-facem pinioanele, ce-o să fie?... și să ne uităm la ele, dacă nu ne spune nimeni... De cînd cu accidentul nu mai îndrăznea nimeni să se atingă de vi-brator. De oprit nu poți să-l oprești, că-i producție, trebuie să aștepti o întrerupere, o avarie... Acum, dacă to-varășul Giurcă pleacă, eu singur nu-l pot desface, deși i-am făcut schița după cum merge... Tovarășul Giurcă

are schița. Ne-am bătut capul, ce cre-deți?! Tovarășul Velcescu tot așa ne întreba: „Ei, cînd dați randa-ment”? Parcă noi n-am da?

DOERIAN (crispăt, puțin echivoc): Bine, tovarăși, cred că v-am înțeles. (Băie-ții se scoală, cam inghețați. Dobrian își dă seama și face o sforțare să-l mai încălzească. Alt ton.) Ei, și altfel, cum vă merge? Sport, cinematograful? Cu fetele cum stați?

STOGU (care s-a simțit tot timpul ame-nințat, răspunde pleoștit): Bine stăm.

DOBRIAN: Aveți vreo fată în secție?

IRIMIA: Avem.

DOBRIAN: Pe cine?

IRIMIA: Pe Dochita Nedelea.

DOBRIAN: Frumoasă?

STOGU: Deh!

IRIMIA: Ba e frumoasă, lasă. De ce să nu-i spunem tovarășului director?

E frumoasă grozav. Ca o păpușă.

DOBRIAN: Nu încurcă pe acolo? (Iri-mia face !!!) Lucrează ceva?

IRIMIA: Cum să nu lucreze?!

DOBRIAN: Și cine îi face curte?

STOGU: Cine poate.

DOBRIAN: Și ea la cine se uită?

IRIMIA: Îi fată bună...

DOERIAN: A avut vreo combinație în întreprindere?

STOGU: Nu pot să cunosc această pro-blemă.

DOBRIAN: Am auzit c-a mîngîiat-o ci-neva din conducere, din fosta con-ducere.

STOGU: A vrut s-o mîngîie, dar i-o dat peste mină.

DOBRIAN: Cine a vrut?

STOGU: Parcă nu știți dumneavoastră?!

DOBRIAN: Cine?

IRIMIA: Tovarășul Enache. A luat și blam pe linie de partid.

DOBRIAN: Bine, băieți. La treabă! Tovarășe Irimia, rămîi puțin. (Ceilalți doi salută și ies.) Dumneata ai dat producțiile cele mai mari în sec-ție în ultimele două luni, ceea ce do-vedește conștiință. Pină vine un meș-ter calificat, supraveghează-i, te rog, și pe ceilalți, ne-am înțeles?

IRIMIA: Da, tovarășe director.

DOBRIAN: Trebuie să găsim împreună căile pentru îmbunătățirea sortimen-tului. În ultima lună s-a produs un oarecare progres, dar...

(În această clipă ușa se deschide brusc și intră, neanunțată, Elena Tatu. Secretara viră pe ușă, în urma ei, un cap dezolat.)

Scena 2

ELENA (*cu o agitație abia reținută*):
Mai aveți nevoie de o demisie?

DOBRIAN: Ce s-a întâmplat, tovarășă Tatu? Irimie, poți pleca. (*Irimia iese salutând. Dobrian o poartă să șadă.*)
Mai întâi, vreau să-ți atrag atenția că în biroul meu nu se intră neanunțat. Orice ai avea de spus. Se poate măcar ciocăni la ușă.

ELENA: Mulțumesc pentru punerea la punct. Aș vrea să vă întreb dacă toate lucrurile înțelegeți să le puneți la punct la fel?

DOBRIAN (*foarte calm*): Despre ce este vorba, tovarășă?

ELENA (*dominată de calmul lui*): Despre ce este vorba? (*O suspensie.*)
Tovarășe Dobrian, atîta vreme cît mai sînt încă șefa laboratorului, nu pot îngădui ca buletinele să fie prezentate direcțiunii fără semnătura mea.

(*Se vede însă bine că agitația Elenei e mai mare decît importanța obiectului.*)

DOBRIAN: Și cine le semnează? (*Deși știe.*)

ELENA: Tovarășă chimistă Dobrian. Nu este, de altfel, singurul semn prin care tovarășa Dobrian înțelege să-mi îngreuneze situația, rezemîndu-se pe o poziție specială. Aș fi vrut să știu dacă sprijinți această atitudine. Nu mă cramponez de post, dar vreau ca lucrurile să fie clare.

DOBRIAN: Mi se pare că pui problema greșit, tovarășă Tatu.

ELENA: Se poate. Pare că toți punem problemele greșit de la o vreme încoace.

DOBRIAN: Nu trebuie să generalizăm.
ELENA: În orice caz, toți cei care au activat într-o legătură mai strînsă cu vechea direcțiune.

DOBRIAN: Depinde de legătură, tovarășă Tatu. Sînt legături și legături. Eu n-am avut încă timp pînă acum să cercetez exact nuanța legăturilor dumitale cu fosta direcțiune.

ELENA: Poate că e inutil s-o mai faceți de acum înainte, tovarășe director, dacă lucrurile stau așa.

DOBRIAN: Știu numai atîta că s-au făcut greșeli și că, de obicei, pentru greșeli se răspunde.

ELENA: Aveți dreptate, s-au făcut greșeli. S-au acuzat oameni care nu meritau lucrul ăsta.

DOBRIAN: Am mai auzit parcă în cursul zilei de astăzi o asemenea apărare a lui Velcescu.

ELENA: Și am văzut cum ați tratat-o. De-aia spuneam: poate mai aveți nevoie de o demisie. Tovarășa Dobrian e capabilă să conducă laboratorul. Și, probabil, doritoare.

DOBRIAN: Nu primesc înșinuarea dumitale, tovarășă inginer. Ești agitată, te rog să te liniștești. Eu nu am nevoie de demisionari, ci de colaboratori. (*Mică schimă ironică la ELENA.*)
Dacă tovarășa Dobrian a abuzat de vreo calitate nepermisă, îi voi atrage atenția. (*ELENA tace.*) Este corect că ai venit să-mi spui. Este, de altfel, dovadă că ai încredere în mine. Deocamdată nu-ți pot cere mai mult, și nici dumneata mie. Nu sînt aici ca să-ți dau socoteală de faptele mele, ci ca să te ajut în munca dumitale. Dacă ai venit numai pentru atîta, consider incidentul închis.

ELENA (*mult mai potolită; ca pentru sine, îndurerată*): Ce ușor îl închideți!

DOBRIAN: Te înșeli, tovarășă Tatu. E foarte greu. A fost una din cele mai grele zile din viața mea de director. Și o să mai fie și altele. N-avem ce face. E vorba de viitorul acestei fabrici și, în ultimă instanță, de...

ELENA (*se ridică, cu o sălbăcie mocnită*): De viitor, da. Mi l-ați distrus. Asta ați făcut astăzi, în ziua dumneavoastră de director. Vă mulțumesc.

(*Pleacă. Sirena sună încetarea lucrului. Dobrian rămîne gînditor, obosit. Intră, temătoare, Secretara.*)

Scena 3

SECRETARA (*foarte stioasă*): Tovarășe director, vă rog să mă iertați... a intrat așa... fără s-o pot opri. Eu...

DOBRIAN (*privind-o vag*): Vîno mai aproape, domnișorico. (*Izbit de aerul ei constrîns.*) Spune, dumneata nu știi să zimbești deloc?

SECRETARA (*mirată*): Eu?

DOBRIAN: Ai uitat să zimbești? Sau n-ai știut niciodată? Ești fată tînără — de ce ești așa de posacă? Ai vreun necaz, ceva? De ce nu vorbești?

SECRETARA: Eu... tovarășe director...?

DOBRIAN: Eu, „tovarășe director”.
Parcă ți-e frică de ceva. Nu știi să rizi deloc?

SECRETARA (*încearcă să fie serviabilă*): Știu.

DOBRIAN: Păi atunci?! Crezi că e plăcut să vezi tot timpul un om în-

gîndurat la ușa ta, cum te privește cu ochi mari speriat să nu facă o greșeală? Sîntem într-o vreme liberă, tovarășico, de avînt general, de ce să fii mohorîtă? (*Secretara face o sforțare patetică să zîmbească. Lucrul îi izbește foarte adînc pe Dobrian. Se scoală, se apropie de ea, îi pune o mînă pe umăr.*) Ia spune, ce este?

SECRETARA: Nimic.

DOBRIAN: Totuși este ceva!

SECRETARA (*după codeli*): Am văzut că astăzi... toată lumea a strigat aci... ați dat cu pumnul. Tovarășul Giurcă a plecat, și Orzea a plecat, și tovarășa Lena... Probabil, ziceam, îmi vine rîndul și mie.

DOBRIAN: De ce să-ți vină?

SECRETARA: Pentru că... am stat și la cabinetul tovarășului Velcescu. Dacă ați... rezolvat cu ceilalți...

DOBRIAN (*între zîmbet și tristețe*): Nu, fetițo dragă, nu trebuie să-ți fie nici o frică. De-ai sta crispată de trei săptămîni? (*Secretara dă din cap.*) Nu, fetițo mică, tovarășico Lucreția, nu se întîmplă nimic... Trebuie să dregem aici, înțelegi? Nu să stricăm, să dregem... (*Cu cea mai mare omenie îi ridică băbia și o mîngie pînă la tește pe obraz.*) Să fie totul frumos... Și tu să fii frumoasă...

ETA (*care a apărut de o secundă în prag și a văzut gestul*): Mergem la masă, Anghel?

C O R T I N A

A C T U L II

T A B L O U L 4

A trecut o lună. În cabinetul directorului sînt prezenți astăzi vreo 9—10 salariați — muncitori și funcționari —, cărora președintele sindicatului le remite cheile unor locuințe, în prezența lui Dobrian și a secretarului de partid, Sturzu. Atmosferă însuflețită.

Scena 1

VENIAMIN (*zîmbind*): Asta-i a dumitale, tovarășe Pleșa. Ai apartamentul 22. Cu perspectivă.

DOBRIAN: Cu cele mai frumoase perspective. Să-l stăpînești sănătos. Ce-ți face fetița aia mică și cîrnă, i-a mai crescut năsul? Vezi că băiețelului meu îi place nasul drept.

VENIAMIN: Cît are al dumneavoastră?

DOBRIAN: Un an.

PLEȘA (*emoționat*): Să vă trăiască, tovarășe director! Să trăiți și dumneavoastră, împreună cu soția dumneavoastră, și cu toți cei dragi! Vă mulțumim foarte mult pentru această zi, de asemenea tovarășului secretar și tovarășului președinte al sindicatului. Pot spune că, deși am așteptat-o, parcă tot nu-mi vine să cred, pînă nu mă văd instalat... Tovarășe director... lună am s-o țin! O să fiți mulțumit de mine, îmi iau angajamentul în mod solemn.

VENIAMIN: Dacă nu eram mulțumit de dumneata poate că n-aveam ce-ți da astăzi. (*Îi strînge mîna.*)

STURZU: Tovarășii s-au orientat după merit, nea Pleșa. (*Îi strînge mîna.*)

PLEȘA: Vă spun drept, de ani de zile mă tot gîndesc cam cum o să fie momentul cînd o să iau în mînă cheia de la un apartament al meu, tovarășul care o să mi-o dea cam ce figură o să aibă... așa, o trăsnaie a mea. Stam citeodată noaptea cu nevasta în pat și tot făceam un discurs cum o să vorbesc eu atunci... Și acum (*foarte mișcat*) nu vedeți? (*Dezolat și fericit.*) Am uitat toată cuvîntarea, tovarășe director... (*Cu ochii umezi, se repede și-l îmbrățișează pe Dobrian.*) Vă mulțumesc... vă mulțumesc!... Pe dumneavoastră n-am să vă uit niciodată!

DOBRIAN (*cald, dar și puțin gînditor*): Ei, să fiți fericiți, să vă purtați bine. (*Face semn lui Veniamin să continue.*)

VENIAMIN: Tovarășul Chirileanu, apartamentul 23.

CHIRILEANU (*cam discursiv*): Tovarăș director, sînt emoționat. Deși știam că apartamentele sînt gata, deși le-am văzut crescînd sub ochii mei, deși — de ce să mint? — știam că sînt pe listă...

VENIAMIN (*îrîzînd*): Aprovizionarea asta toate le știe.

STURZU (*tot în glumă*): Afară de cum s-aducă materialele la timp.

DOBRIAN: Ba, de la o vreme, trebuie să recunosc că lucrul merge ritmic și strangulările în aprovizionare s-au

rărit binisor. (Privindu-l fix pe Chirileanu.) Și asta este motivul principal pentru care am socotit potrivit să-i atribuiam tovarășului Chirileanu din lotul de locuințe. (Veniamin îi întinde cheia. Dar Chirileanu se întoarce spre Dobrian.)

CHIRILEANU: Tovarăși, nu e un secret pentru nimeni că ritmul muncii aprovizionării s-a îmbunătățit într-adevăr, cum s-au îmbunătățit și alte sectoare, de la venirea tovarășului director Dobrian (aprobări la ceilalți), căruia trebuie să-i fim recunoscători pentru felul omenesc și tovarășesc în care se gîndește la fiecare din noi. La această sărbătoare a întregului colectiv, vreau să-l anunț că astăzi, acum cîteva ore, s-au primit avizele și pentru cantitatea restantă de materie primă de care avem nevoie! (Rumoare de plăcere.) Vă mulțumesc, tovarășe director, și vă doresc să mergeți din succes în succes! La mai mare!

DOBRIAN (puțin nervos): S-o locuiești sănătos! Mi-ai adus dosarul pe care l-am cerut?

CHIRILEANU (o mică umbră, ascunsă sub un aer încîntat): E pe biroul dumneavoastră.

DOERIAN: Bine. (Chirileanu mulțumeste și celorlalți doi.)

VENIAMIN (mai încet, lui Chirileanu): Ți s-a dat ca stimulent, fiindcă aprovizionarea e un sector greu. Altfel, Horodniceanu de la Financiar are trei copii.

STURZU (lui Horodniceanu o să-i dăm un apartament mai mare).

CHIRILEANU (glumind cam deslinat): Și eu pot să fac trei copii, tovarășe președinte...

VENIAMIN: În sfîrșit, a douăzeci și patra cheie — dar care nu e și ultima, fiindcă se mai construiesc încă două blocuri noi — tovarășei Minodora Teică, cu ocazia căsătoriei ei. Să fie într-un ceas bun, tovarășă Teică, așteptăm de la dumneata rezultate la înălțime.

STURZU (zimbitor): O să mai crească, că-i tînără.

CHIRILEANU (licențios): Și nu numai la înălțime o să crească.

PLEȘA: Rezultatele bune la nouă luni se cunosc. (Toată lumea ride, se amuză.)

TEICĂ: Tovarăș director, am să-mi dau toată osteneala. (Risetele se întîlesc, tovarășa Teică se uită surprinsă și timidă, fiindcă nu sesizează de ce se ride.) ...Bineînțeles, cu concursul

întregului colectiv. (Risetele devin copioase, unii aplaudă.)

PLEȘA (hîtru, peste risul general): Ba eu aș zice să te mulțumești numai cu bărbatu-tău. (Alte risete. Tocmai atunci intră și tovarășii Săvoiu, prim-secretar la raion, și Boboc.)

Scena 2

SĂVOIU: Ei, da, așa îmi place și mie. Asemenea atmosferă să tot găsești. (Lui Dobrian, care s-a grăbit să-l întîmpine.) Am trecut numai în fugă, cu tovarășul Boboc. Am fost de ți-am văzut și hala care se reface. Păi acum da, se mai înțelege ceva. Da' bine, măi tovarăși, ai de-au făcut-o întîi erau cu capu-n traistă? Ei n-au văzut că nu se potrivește? Au trebuit procese, arbitraje pentru asta? Velcescu n-a băgat de seamă?

BOBOC: Ce să bage?! Lui i s-a dat de-a gata. Parcă a făcut el ceva?

SĂVOIU: Trebuia să se zbată, să alerge. Tovarășul Dobrian cum se zbate!

BOBOC: Păi de-aia e tovarășul Dobrian în locul lui Velcescu și nu invers.

SĂVOIU: Sturzu, dumneata nu erai aicea? Ca muncitor, comunist...

STURZU (liniștit): S-a făcut după proiect, tovarășe secretar. Cum puteam eu să știu ce e în proiect? Am și lipsit din fabrică, eram la cursuri.

SĂVOIU: Trebuia să știi, tovarășe, trebuia să te intereseze totul.

STURZU: Tovarășul Boboc a fost pe vremea aceea aici... lucra la raion...

SĂVOIU: Mă rog, nu-i cazul să facem discuție acum. Deocamdată, să ne bucurăm cu oamenii ăștia că de miine intră în casă nouă. Ei, tovarăși, sinteți mulțumiți?

VOCI: Da, tovarășe secretar.

SĂVOIU: S-a orientat just conducerea cînd v-a atribuit locuințele? Există nemulțumiri?

VENIAMIN: Așa, unde nu există nemulțumiri, tovarășe secretar? Nu poți să-mpaci deodată pe toată lumea.

VOCI: S-a orientat just. Ne-a dat bine. Bine că ne-a dat.

SĂVOIU: Măi tovarăși, una e „ne-a dat bine” și alta e „bine că ne-a dat”. Sint două lucruri aici.

PLEȘA: Sintem mulțumiți, tovarășe secretar. Mai bine nu se putea.

SĂVOIU: Îți închipui dumneata! Totdeauna se poate mai bine.

PLEȘA: În orice caz, e mult mai bine decît a fost pînă acum.

SĂVOIU (*ride*): Cred și eu.

CHIRILEANU: În toate privințele.

TEICĂ: Spuneți-le tovarășilor de la raion, și mai sus, că ne-am satisfăcut de-a binelea. Și că le mulțumim că ne-au trimis pe tovarășul director, pentru cerințele noastre. (*Alte zîmbete.*) Că ean urgente.

SĂVOIU (*amuzat, lui Dobrian, care, cam pozomorit, încearcă să suridă*): I-auzi ce spun tovarășii! Asta face cît trei rapoarte. (*Îl bate pe umăr. În clipa aceea intră Elena Tatu.*)

Scena 3

ELENA (*a venit precipitat, a dat cu ochii de tovarășii de la partid și de ceilalți din colectivul fabricii. Și-a corectat graba și-i spune Secretarei, care s-a ivit lingă ea în cadrul ușii*): Anunță-mă, te rog.

(*Secretara nu știe ce să facă. Elena intră, avînd o figură reținută, pe care apar apoi repede semnele unei bucurii triumfătoare. Dobrian o privește precaut, ca pe un adversar care a cîștigat o parte din partidă.*)

DOBRIAN: Ce s-a întîmplat, tovarășă Tatu?

(*Elena nu se duce la Săvoiu, așa cum se aștepta Dobrian, ci înaintează spre el și-i întinde un plic. Dobrian îi măsoară încă o dată lucirea din ochi, apoi ia plicul și-l desface, grav. Citindu-l, se înseninează.*)

DOBRIAN: Tovarăși, vă anunț cu bucurie că tovarășa chimistă ne-a adus un buletin de laborator din care rezultă că am sărit de la 72 la 85 indice de calitate. Asta e tot. (*A rostit-o cu o imensă încărcătură de satisfacție, care explodează în ceilalți membri ai colectivului. Se întoarce spre Elena și, privindu-i ochii luminați, îi spune scurt și calm, ca unui adversar leal*): Mulțumesc, tovarășă inginer.

SĂVOIU (*expansiv*): Bravo, măi copii! Bravo! Sinteți cineva, măi! Veniamine, unde e vremea cînd se chinuiau toți, umblînd alandala, să scoată ceva din hardighia asta? Ai, mă Boboc? Cînd trăgeai de toți, care încotro.

STURZU (*liniștit, măsurat*): Tovarășe secretar, au fost greutăți, dar dezor-

dine n-a fost. Erau cîteva lucruri, într-un sector, care nu mergeau. Nici azi nu merg încă perfect. (*Dobrian îl privește cu surprindere, ca și cînd l-ar vedea înția oară.*)

SĂVOIU (*cu elan*): O să meargă, tovarășe, sînt pe drumul bun!... (*Celoralți.*) Vedeti, tovarăși, cum se potrivesc și se adună toate: aveți astăzi și satisfacții, aveți și rezultate bune în muncă. Ai văzut cum au venit: într-o zi — s-a potrivit așa. Bravo, tovarășă inginer!

ELENA: Eu?! De ce?

SĂVOIU: Lasă, e foarte important serviciul dumitale. Toate probele trec prin mina dumitale. Spune drept, ești fericită în condițiile noi?

ELENA: Da, tovarășe secretar, sînt mulțumită.

SĂVOIU: Se și cunoaște. Ei, tovarăși, cu treul ăla de care spune tovarășul Sturzu: ce faceți? Acolo mai e băta-lie. Cînd îmi dați și treul gata, îmi iau grija de la voi. Continuați.

DOBRIAN: Nu mai avem nimic.

SĂVOIU: Ei, atunci, fiecare la treabă! (*Dă mîna cu Dobrian, iese repede cu 'oboc, conduși de Sturzu. După el ies toți, în grupuri.*)

DOBRIAN: Tovarășă Tatu, rămii, te rog, puțin. (*Elena se întoarce.*) Ia loc. (*Se așază. Lumina din ochi nu i-a dispărut.*)

Scena 4

ELENA (*cu o ironie care pare mai degrabă veselă*): Vă rog să mă scuzați că am intrat fără să anunț.

DOBRIAN (*ar replica mușcător, dar acum vrea să vorbească serios*): Nu face nimic. Spune, tovarășă Tatu, tovarășul Săvoiu te-a întrebat dacă ești mulțumită.

ELENA: Dar am răspuns o dată.

DOBRIAN: Nu vrei să-mi mai răspunzi și mie încă o dată?

ELENA: Ba da, tovarășe director: sînt.

DOBRIAN: Adineauri, cînd ai venit cu buletinul, parc-ai fi avut o bucurie reală.

ELENA: De ce încercați să mi-o întunecați acum?

DOBRIAN: Dar dumneata ești prea lucidă, tovarășă inginer, ca să nu-ți dai seama că progresul întreprinderii avantajează pe unii, care sînt, și dezavantajează pe alții, care au fost.

ELENA (*cu un zîmbet care depășește ironia*): N-aveți decît să-mi inter-

- ziceți să mă bucur. Dați o hotărîre în sensul ăsta.
- DOBRIAN: Cu mine, te rog să nu te prefaci. Prefer să am un adversar leal decît un prieten perfid.
- ELENA: Nu vă sînt nici prieten, nici adversar. Sînt colaboratorul dumneavoastră.
- DOBRIAN: Ai „colaborat” și înainte, ca să zic așa, cu antecesorul meu, cu rezultate foarte dubioase.
- ELENA: Tocmai de asta mă bucur: că rezultatele au început să fie bune.
- DOBRIAN: Însemnează că înainte luai lucrurile mai puțin serios decît acum.
- ELENA: Nu cred, tovarășe director. Aveți neapărată nevoie să vă imaginați că ați fost o cotitură în activitatea mea?
- DOBRIAN: Nu e vorba de ce am eu nevoie, tovarășă Tatu.
- ELENA: Și mai puțin poate fi vorba de ce am eu nevoie, nu? Atunci, lucrurile stau așa: avem rezultate bune. Am muncit pentru ele. Să ne bucurăm de ele.
- DOBRIAN (*schimbînd tonul, devenind mai apropiat*): Să-ți spun drept, am fost destul de surprins să văd că nu mă reclami nicăieri. De ce nu m-ai reclamat? Ți s-a părut inutil?
- ELENA: Da, mi s-a părut inutil.
- DOBRIAN: În ce sens? Te îndoiai că cineva ar putea să-mi facă vreun rău, după două luni de la instalare? Și după oarecare succese? Îți atrag atenția că vom avea succese tot mai mari și că-ți va fi din ce în ce mai greu să lupți împotriva mea. Trebuia să profiți de ocazie.
- ELENA (*nu se supără, fiindcă la tonul lui Dobrian nu ca un cinism, ci ca o franchețe aproape amicală*): E o lipsă a mea: nu profit de ocazii, tovarășe Dobrian. (*O pauză.*) Iar dacă am spus că e inutil, este fiindcă nici un for administrativ nu-mi poate restitui ceea ce mi-ai luat dumneata.
- DOBRIAN: Și ce ți-am luat, de fapt?
- ELENA: Mi-ai luat un lucru pe care nu-l pot defini exact, dar care este o combinație între încrederea în tine, încrederea în celălalt și speranță. Proportțiile nu le pot preciza.
- DOBRIAN (*ironie amicală*): Ar trebui. Ești chimistă.
- ELENA (*zîmbind*): Tăiați-mă de la primă.
- DOBRIAN (*serios*): Știi bine că nu s-au dat încă prime și că nu se vor da pînă nu va merge totul pe roate. Mă surprinde însă că nu te-ai în-
- scris pentru locuință. Din cite știu, nu stai strălucit.
- ELENA: Nu m-am înscris.
- DOBRIAN: De ce?
- ELENA: Din o mie și unul de motive.
- DOBRIAN: Care e'al o mie și unulea?
- ELENA: Că nu am nevoie de locuință.
- DOBRIAN: Și al douăzeci și patrulea?
- ELENA: Al douăzeci și patrulea e că nu mă mărit, ca tovarășa Teică. Și al douăzeci și treilea e că nu am veri în presa centrală, ca tovarășul Chirileanu.
- DOBRIAN (*aprinzîndu-se*): Adică, ce-ți închipui dumneata?
- ELENA: Nu-mi închipui nimic. Dumneata mi-ai cerut motive.
- DOBRIAN: Trebuia să încep cu primul, care este că nu mă poți suferi și că nu vrei să-mi ceri nimic, mie, Dobrian.
- ELENA: Zău că vă faceți iluzii, tovarășe director. Nu i-am cerut nimic nici tovarășului Velcescu.
- DOBRIAN: În schimb, se pare că i-ai dat. (*Elena se ridică, albă. Toată voioșia i-a dispărut. Dobrian regretă profund vorba scăpată.*) Te rog foarte mult să mă ierți. Te rog să stai jos. (*Cum Elena ezită.*) Te rog. (*Elena se reazăză. O scurtă pauză.*) Nu i-ai cerut casă pentru că nici nu putea să-ți dea. N-avea de unde.
- ELENA: Exact. Blocurile erau abia începute. N-a apucat să le vadă gata și să primească mulțumirile salariaților. De altfel, toate lucrurile erau abia începute.
- DOBRIAN (*cîntărind un moment situația în această perspectivă, schimbă vorba*): Și despre tovarășul Giurcă ce mai știi?
- ELENA: E bine. E într-un institut de cercetări tehnice. Își continuă studiul.
- DOBRIAN: Ce studiu?
- ELENA: Studiul pe care l-a început aici pe mașinile din secția a treia.
- DOBRIAN: Știu că se fac acum astfel de studii la facultăți, îmi spunea Sorescu.
- ELENA: Unele se fac. Giurcă le-a făcut prin descifrare. Nu existau cursuri.
- DOBRIAN: Băiatul ăsta tînr, Sorescu, se descurcă destul de bine, am impresia. În plus, e bine dispus și entuziast, nu-i cloștos.
- ELENA: Are și dreptul să fie bine dispus. Nu pierde noapte după noapte descifrînd tehnologii neobișnuite.
- DOBRIAN: ...cum făcea Giurcă, vrei să spui. De unde știi că asta făcea noaptea?

ELENA: Pentru că eram cu el în fiecare noapte.

DOBRIAN: Tovarășă Tatu, nu ți-e teamă că te compromiți? Lumea vorbește și așa vrute și nevrute.

ELENA: E liberă s-o facă. Dacă directorul e credul, de ce să nu fie și portarul?

DOBRIAN: Soția mea mi-a povestit o scenă foarte bizară în ziua plecării lui Giurcă.

ELENA: Soția dumitale e dincolo de dezonoare, așa că are dreptul să mă privească de sus și să interpreteze cum vrea. Eu am trăit cu tovarășul Giurcă (*Dobrian are un zîmbet jenat*)... noapte de noapte... euforiile pe care ți le dă *descoperirea* unor sensuri noi, complicate, în ordinea lucrurilor.

DOBRIAN: Vorbești de ordinea tehnică a lucrurilor?

ELENA: De asta vorbesc. Și de cea sufletească, legată de prima. (*Scurtă pauză.*)

DOBRIAN (*cu mai multă amicalitate*): Tovarășă Tatu, îți mărturisesc că și pentru mine una din cele mai mari bucurii pe care le am în viața mea e să descopăr, și anume să descopăr resursele adânci, umane, care dictează cutare sau cutare acțiune, mașinăria asta complicată care trebuie să se ridice la niște parametri mult mai înalți decît a fost obișnuită să atingă pînă acum. Doresc succesul întreprinderii acesteia, tovarășă Tatu, dar nu oricum. E puțin cam prea spectaculos succesul acesta, nu găsești? Mai ales după atîtea insuccese. Cînd am prezentat atunci în ședință primele rezultate bune, primul buletin, mai ții minte?

ELENA: Sigur că țin. Era un buletin nesemnat de mine.

DOBRIAN: Într-adevăr... nesemnat. (*Frapat de o idee, brusc agitat.*) Spune-mi, te rog, crezi că Eta, soția mea, a vrut cu tot dinadinsul să aducă lucrurile ca și cum...

ELENA: Ce importanță mai are?

DOBRIAN: Da, ai dreptate. De vreme ce rezultatele ulterioare confirmă... Și totuși, nu! Are multă importanță. E foarte important să știu... dacă rezultatele de pe acel buletin, nesemnat de altcineva, de o străină, de dumneata... erau reale sau nu. (*E foarte agitat, pune un preț mare pe răspuns.*)

ELENA (*după un moment mai lung*): Tovarășe director, fii liniștit. Rezultatele erau reale.

DOBRIAN (*cu o neîncredere patetică*): Alunci de ce n-ai contrasemnat ulterior buletinul?

ELENA (*îi lasă puțin în suspensie, dar apoi*): L-am contrasemnat, dacă asta poate să însemne ceva. E semnat nu de o străină, cum spui dumneata, ci de șefa laboratorului. De o colaboratoare.

DOBRIAN: Și atunci, de ce ai făcut scandalul acela?

ELENA: Pentru ordine. (*Dobrian s-a calmat, e mulțumit, aproape fericit.*)

DOBRIAN (*aproape intim*): Crezi deci că soția mea nu a...?

ELENA: Soția dumitale are unele atitudini precipitate; dar e un om cinstit și corect, și un bun tehnician.

DOBRIAN (*privind-o cu recunoștință*): O spui parcă cu un fel de bucurie că e așa. Îmi dai un sentiment neobișnuit de încredere în ea și... și în dumneata.

ELENA (*cu o imputare tristă în ochi*): Știi, tovarășe director, nu e deloc bine să pierzi acel element așa de greu de definit, de care am mai vorbit o dată astăzi.

DOBRIAN: Ah, cum te răzbuni, tovarășă Lena! (*Vine lângă ea.*) De ce te răzbuni? Hai să fim toți bucuroși, așa cum ai spus. Am avut succes. Să ne bucurăm, vrei? Sincer! Din toată inima! (*Îi întinde mîna. Tocmai atunci intră în cabinet Eta, soția directorului.*)

Scena 5

ETA (*încercînd să surîdă, fără malicie*): Numai un minut, tovarășe director, dacă sînteți ocupat.

DOBRIAN: Eram puțin ocupat, tovarășă Dobrian. Dar bine ați venit.

ELENA (*cu o anumită întimitate, nepremeditată, în ton*): Mai aveți ceva să-mi spuneți, tovarășe director? (*Cum Dobrian nu răspunde, Elena se scoală, cedează locul și pleacă. Din ușă, lansează, tot fără răutate, dar clar.*) Știam că intrarea la dumneavoastră trebuie anunțată. Cel puțin așa mi-ați spus acum o lună. (*Iese.*)

DOBRIAN (*încercînd și el să rămîină senin*): Așadar, tovarășă, ce vînt te-aduce?

ETA: Am venit să te văd.

DOBRIAN: Foarte bine.

ETA: Ajunge atît? Mă mir. Mi se pare că azi ești pus pe concesi.

DOBRIAN: Sînt. E o zi frumoasă, clară.

- O sumă de oameni au plecat fericiți de aici. E o zi bună.
- ETA: Crezi că și tovarășa Tatu a plecat fericită? N-am avut impresia. Oamenii fericiți nu înțeapă.
- DOBRIAN: În orice caz, aș fi dorit să plece fericită.
- ETA: E absolută nevoie pentru bunul mers al fabricii?
- DOBRIAN: Cred că da. Oricum, tovarășa nu mi-a făcut necazuri pînă acum. Îi sînt, într-un fel, dator.
- ETA: Da, nu ți-a făcut decît serviciul de a-ți pune la punct nevasta.
- DOBRIAN: Mi se pare că am lichidat de mult acest incident. Lucrurile s-au normalizat, după cîte știu.
- ETA: S-a semnat și un acord? Mi-e teamă că am intrat tocmai cînd se parafa.
- DOBRIAN: Draga mea, am nevoie să-mi cîștig colaboratori, nu să-i îndepărtez. În două luni m-am lămurit destul de bine cine vrea să muncească și cine nu. Această tovarășă este cu noi.
- ETA: Ce naiv ești! (Cu admirație șincă.) Ești așa de drăguț cînd ești naiv! Angheluș! (Îi mîngie părul; Dobrian, puțin nemulțumit de acest aer tutelar, se îndepărtează și se așază la birou, deschizînd dosarul din fața lui.)
- DOBRIAN: Dacă ai venit să-mi spui că sînt naiv, cred că ai ales o oră nepotrivită.
- ETA: Da, mi-am dat și eu seama că am căzut prost. Ți-am speriat... colaboratoarea.
- DOBRIAN: În schimb, m-ai „salvat” pe mine, nu-i așa?
- ETA: De ce vorbești prostii? Știi bine că nu sînt absurdă. Dar fata asta bătrînă n-o să-ți ierte niciodată că i-ai îndepărtat iubitul, Anghela. O femeie nu iartă ușor una ca asta. O femeie luptă în toate chipurile pentru dragoste, fiindcă își imaginează foarte greu o viață plină, fără dragoste. Dacă-l iubește cu adevărat pe Giurcă, așa cum pare, tot ce face, face pentru el. (Dobrian, cu figura cufundată în dosar, se adumbrește puțin.) Lucrează pentru el, pentru prestigiul lui, pentru reabilitarea lui, nu pentru altceva — așa sînt femeile. E atentă cu mine, e drăguță cu tine, îți spune lucruri care îți fac plăcere, fiindcă vrea să-l revadă pe Giurcă al ei, să-l readucă aici. Mă ascultă, Anghela?
- DOBRIAN (pălînd că urmărește dosarul): Te ascult. (Sună. Apare Secretara.) Cheamă-l imediat pe tovarășul
- Chirileanu. (Se răzgîndește.) Sau lasă-l. (Secretara iese.)
- ETA (mai pasionat): Tu ești în fond un om bun, dintr-o bucată, dar experiența ta cu femeile, iartă-mă că ți-o spun, e destul de redusă.
- DOBRIAN (cu umor): Îmi fac autocritica. Și, dacă vrei, îmi iau angajamentul...
- ETA: Nu te prinde aerul ăsta comic, Anghela, eu îți vorbesc serios. Ești director de puțină vreme, trebuie să fii un director excelent, de care să se vorbească. Asta așteptăm toți de la tine.
- DOBRIAN: De ce nu spui „asta așteaptă nevastă-ta de la tine”? Tu nu vezi că, în vreme ce o acuzi pe ea că face totul pentru Anton Giurcă, tu, la rîndul tău, faci totul pentru Anghel Dobrian?
- ETA (cu puțină inversunare): Recunosc. Atunci de ce să spui că e cu noi?
- DOBRIAN (ridicînd și el puțin vocea): Dar ce, „noi” înseamnă eu și cu tine?
- ETA: Nu „eu și cu tine”. Înseamnă toți cei care și-au dat mina ca fabrica asta să se urnească odată înainte. Înseamnă cei care te-au propus director, cei care te-au sprijinit, ți-au dat încredere, care te ascultă și te urnează și sînt în stare să meargă cu tine pînă la sfîrșit.
- DOBRIAN (ușor acid): Și cei care mă iubesc...
- ETA: Da, și cei care te iubesc! Da!
- DOBRIAN: Și care, din cauza asta, nu vor să lase și pe alții să mă iubească.
- ETA: Ba da, dar nu o inamică travestită, cum este această femeie. De ce nu judeci mai adînc? De ce nu vezi mai în miezul lucrurilor?
- DOBRIAN: Știi ce văd eu, dragă Eta, dacă mă uit mai adînc la această ieșire a ta? O gelozie profundă, asta văd. Nu te mîni pe tine, caută să te verifici. Și dacă mă uit și mai adînc...
- ETA: Anghela, te rog!
- DOBRIAN: Și dacă mă uit și mai adînc, sub această gelozie văd o doză mare de iubire pentru mine. Și dacă mă uit sub această iubire, văd un soi de egoism, pe care îl ai și tu, pe care îl am și eu, pentru mine și pentru lucrurile care îmi sînt apropiate; și care nu e rău atîta vreme cît nu se revarsă asupra altora.
- ETA: Așadar, ei ți dai voie să fie egoistă, dar pe mine mă obligi să fiu

generoasă în numele dragostei pentru tine?!

DOBRIAN: Dacă dragostea aceasta înseamnă ceva real, atunci vei fi generoasă fără să te oblig nici eu, nici nimeni. „Oamenii fericiți nu înțeapă” — parcă tu ai spus-o adineauri.

ETA: Îmi pare rău că mă răstălmăcești. Și am impresia că o faci dinadins. (*Vine lângă el.*) Nu vezi că-ți vreau binele, Anghel?

DOBRIAN: Ascultă, Eta, astăzi am greșit profund față de tine. Am avut la un moment dat o mică îndoială cu privire la buletinul pe care mi l-ai dat pentru ședința cu ministerul. Înțelegi? Am crezut o clipă, nu că nu-mi vrei binele, departe de asta, ci, dimpotrivă, că-mi vrei prea mult binele. Și a voi prea mult binele cuiva duce uneori la greșeli.

ETA (*după o pauză*): Și?

DOBRIAN: Mi-am revenit. Mi-am dat seama că-a fost o slăbiciune și o aberație.

ETA: Ți-ai dat seama?! Singur? (*Îl privește drept în ochi.*) Singur ți-ai dat seama? Sau a început să mă contrasemneze tovarășa Tatu și în probleme de încredere familiară? (*Privirea îi scapără.*)

DOBRIAN (*vine la ea și o ia de umeri*). O privește cu o mulțumire admirativă): Ce frumoasă te face mindria, Eta! (*O îmbrățișează.*)

CORTINA

T A B L O U L 5

Curtea fabricii, cu ghereta portarului. În fund, clădiri în construcție. Zia e primăvărată, solară. Se simte viața în toi. Directorul a ieșit în curte cu Sturzu. E încântat de această zi generoasă, care îl face bun și puternic.

Scena 1

DOBRIAN: Se termină și reprofilarea atelierului patru! În iunie, intrăm cu toată capacitatea! Au muncit bine, ce zici?

STURZU: Da, au muncit bine.

DOBRIAN (*încântat de ce vede*): Hei, grebla ei de viață, că frumoasă-i uneori! Eu am să-ți spun drept, tovarăș Spiridon, fără să mă feresc: nu cred că e altă viață mai bună de trăit decât de director de întreprindere — câteodată, bineînțeles. E cite

o zi ca asta, după multe zile de ploaie și de mizerie — vezi cum cresc toate, după ce s-au plămădit acolo în zilele întunecoase. Odată ies! Dă și mugurul. Iese și colțul ierbii, clădirea se ridică, motoarele duduie... Și cind mai văd că iese și aburul ăsta din pământ și se desface, și scaldă contururile... dumneata bei?

STURZU (*zimbînd*): Mai beau.

DOBRIAN (*euforic*): Ei, uite, cam așa senzație am, ca după un pahar de vin bun. Și miine vin alte probleme, și le înfruntăm și pe alea! Ești în mișcare. Mergi odată cu viața. Pui mîna la modelarea ei!... O simți aicea în mină — știi? Dacă n-ai simțămîntul ăsta, păcat că te mai îmbraci dimineața și că-ți tragi pantofii!...

STURZU (*calm*): Important e ca toți oamenii, nu numai directorul, să aibă simțămîntul ăsta, în fiecare dimineață.

DOBRIAN (*oprindu-se*): E un reproș?

STURZU: De fapt, știam că, o să vie o zi caldă, de destindere Dumneata ai luat-o cam tare, tovarășe Anghel, la început, acum pot să ți-o spun.

DOBRIAN: Cred că era necesar să se procedeze cu oarecare fermitate, nu? Asta era și părerea altor tovarăși. De altfel, și oamenii m-au sprijinit, ceea ce înseamnă...

STURZU (*iără să se grăbească*): Da. Fiindcă li s-a explicat cu răbdare o sumă de lucruri. S-a discutat cu ei... S-a făcut totul ca să fii înțeles, și urmat... chiar cînd unele măsuri (*iără accent*) le-ai luat singur... (*Îl privește în ochi.*) Asta înseamnă.

DOBRIAN (*gînditor*): Mda... (*Între timp au ajuns la ghereta portarului. Acesta îi salută cuviincios.*) Ei, cum merge cu tinerețile, moș Stoica?

Scena 2

PORTARUL (*frapat de familiaritatea neobișnuită a tonului, răspunde pe măsură*): Merge, tovarăș director. Am toate măselele-n gură. Nu lipsește nici una din inventar.

STURZU: Îl ia baba la rost, altfel.

DOBRIAN: Va să zică, poți să măninci carne macră.

PORTARUL: Cît de multă, tovarăș director, mai ales dacă e stropită oleacă.

STURZU: Cu Fetească?

PORTARUL (*hitru*): Eu-s om bătrîn, tovarăse secretar, la mine s-ar prinde mai bine Băbeasca. (*Cei doi zimbesc.*)

DOBRIAN: Da' îți place cum arată fabrica noastră acum?

PORTARUL: Păi cum să nu-mi placă? Se poate? Cui nu i-ar plăcea? Chiar îmi ziceam adineauri, așa, în sinea mea: mă, prăpăditule de Orzea — că-mi scrise, taman citii scrisoarea —, de ce te duseși, mă, ca prostu', și n-ai stat să vezi ce min-drețe se face aci? Te supărași ca văcarul pe sai...

DOBRIAN: Nu s-a supărat, a ieșit la pensie.

PORTARUL (*mirat*): La pensie?! Păi era mai mare ca mine? (*Doberman nu răspunde.*) O fi fost, să știi. Păcat, putea să mai stea, măcar p-aci prim-prejur, să vadă. Eu, după ce m-or pensiona, crezi că mă duc? Aș! Toată ziua o să stau la porțiță să casc gura, ce se mai face.

STURZU: Păi, d-acuma multe pe din-afară nu se mai fac, că s-au făcut. Da' dumitale o să-ți dăm permis să intri în fabrică unde vrei.

PORTARUL: Așa, așa, tăicuțule! Dar parcă tot era mai tînăr decît mine, Orzea. Ori nu era?

DOBRIAN: Mai e și tinerețea din inimă, moș Stoica. Dumneata, la poartă, corespunzi. Dar el avea o muncă importantă, și pentru aia era cam bătrîn. Ce era să fac, să-l pun portar în locul dumitale?

PORTARUL: Păi nu venea, că era tare tanțoș. El se ținea meșter, și meșter bun.

DOBRIAN: Dacă era bun, poate stătea și astăzi aici.

PORTARUL: Cum știți dumneavoastră, tovarăse director, dar eu țin că era om priceput. Dar dumneavoastră știți mai bine, și cu tovarășul Sturzu, care a lucrat cu el, a învățat meserie. Tovarășul Sturzu e bun muncitor, mă gîndesc.

STURZU: M-a ajutat, e adevărat. Mai mult decît eu pe el.

DOBRIAN: Tovarășul Sturzu era la compresoare, care se cunosc de multă vreme, și aici la secția a treia era o tehnică nouă, cea mai modernă, moș Stoica. N-o știa.

PORTARUL (*scărpinîndu-se în cap*): Păi, dar, o știa cineva? Zic și eu, ca prostu'.

DOBRIAN (*puflîn impacientat*): Trebuia s-o învețe.

PORTARUL: Apoi de la cine, doamne iartă-mă, tovarăse director, dacă n-o

știa nimeni?! Vezi că și alții mai bijbiau.

DOBRIAN (*cam constrîns*): Dar cel puțin aia nu se pretindeau meșteri mari, spuneau că nu știu.

PORTARUL: Așa era el, tanțoș, da. Însă cu mine nu era. Venea și spu-ne: „Mă Stoica, mă, nu-i dăm de rost deloc. Nu știu nici eu, că n-am de unde, și trebuie să le explic la copiii ăștia, și mă fac dracului de ris.” Și începea să-i tremure bărbia de ciudă, o dată i-au dat și lacrimile. „Lasă, zic, c-o să vă învățați unul pe altul... — Da, zice, dar ei asteaptă de la mine să găsesc șurubul. Ei prind mai repede, sint mai ageri și, dacă greșesc, lor nu le taie nimenia capul...” Așa stătea și plîngea cu lacrimi, uite ici la mine în gheretă, cînd nu-l vedea nimeni...

DOBRIAN (*tulburat*): Bine, moș Stoica. Țigări ai? (*Scoate cîteva din pachet.*)

PORTARUL: Parcă lui nu i-ar fi plăcut să vină zi cu soare și să meargă treaba, să aibă și el mulțumire?

DOBRIAN: Bine. (*Îi dă tot pachetul.*) Tovarășul Sorescu unde e?

PORTARUL: A plecat la trei și jumă-tate, cu motoreta: cu Anicuța aia mărunță, de la Livrări. Îi băiat vesel, inimos. N-ar trece o dată fără să-mi dea mîna. Și știe la glume, cu sacul! Îl iubesc toți, cred că și tovarășa Anicuța.

STURZU (*zîmbind*): Păi dacă o duce cu motoreta l...

PORTARUL: Așa, cîte n-a dus?! Să am eu atîția ani în fabrică. (*Ceilalți surîd și pleacă. Tocmai trece Pătulea.*)

Scena 3

PĂTULEA: Tovarăse director, în legă-tură cu contestația lui Matei la co-misia de litigii pentru deplasarea aceea...

DOBRIAN: Să i se plătească. (*Pătulea rămîne confuz.*) Să i se plătească, am spus.

PĂTULEA: Dar e contestație pendinte la comisie...

DOBRIAN: Dați-i banii și terminați.

PĂTULEA: Dar dumneavoastră ați dis-pus doar...

DOBRIAN: Și tot eu dispun acum să-i dați.

PĂTULEA: Dar nu e principial, tova-răse director, iertați-mă.

DOBRIAN: De ce nu e principial? Delegația e semnată?

PĂTULEA: E semnată de fosta conducere.
 DOBRIAN: Adică de directorul fabricii. Omul a fost în deplasare? Atunci?
 PĂTULEA: Tovarășe director, îmi permit să vă atrag atenția: ne facem de ris în fața comisiei de litigii și a salariaților. Și se creează și un precedent primejdios.
 DOBRIAN: Și dacă pierdem la comisia de litigii, e mai bine?
 PĂTULEA: N-avem cum să pierdem.
 DOBRIAN (*violent*): De unde știi? (*Îi fixează în ochi.*)
 PĂTULEA (*cu jumătate de voce*): Dacă pierdem avem măcar o acoperire.
 DOBRIAN: Nu ne trebuie acoperire, tovarășe jurist. N-am nevoie de proceduri. Ne trebuie operativitate și dreptate. Înțelegi? Poate am făcut o greșală atunci. Revin asupra ei. Viața nu e o schemă. (*Arată șantierul.*) Dumneata vezi bine ce e viața: construcții, greșeli, reparații, avînt înainte. Asta e! (*Pătulea se întoarce la Sturzu, ca pentru a-i cere un sprijin.*)

STURZU (*cu ton liniștit*): Conducerea a examinat contestația lui Matei și a găsit-o întemeiată, tovarășe Pătulea.
 PĂTULEA: Am înțeles. (*Pleacă.*)
 DOBRIAN: De unde știi că e întemeiată?
 STURZU: Deocamdată, fiindcă ai spus-o dumneata. E bine să ai autoritatea întreagă. (*Dobrian îl privește cu grațitudine, dar și cu mirare.*) Dar nu trebuie să te enervezi, tovarășe Anghel. Trebuie să explici.
 DOBRIAN (*cu un zîmbet, scuzîndu-se*): E prea mult soare dintr-o dată!...

CORTINA

T A B L O U L 6

Secția a treia. După-amiază înaintată. Pe platou sînt doi oameni în schimb: Nicolae Irimia și Dochița Nedelea. Dochița scrie ceva în registrul de control. Irimia se plimbă prin fața mașinilor și a tablourilor de comandă. La un moment dat, se oprește surprins, atent.

Scena 1

IRIMIA: Măi fată! Tu n-ai nimic? Ia fii atentă! (*Dochița își ridică frumosul cap de păpușă buclătat și ascultă.*) Nu ți se pare ceva? (*Dochița*

mai ascultă, apoi se ridică și merge la tablou. Tăcere religioasă.)
 DOCHIȚA: Cit spune la turajie? (*Se oprește, se uită, șoptește, nevenindu-i să creadă.*) Mămucă! Da' ce a apucat-o?
 IRIMIA (*aproape speriat*): Uite-te la coeficientul de viscozitate!
 DOCHIȚA (*se uită*): Oare ține mult așa? (*Incredulă.*) Să nu se fi stricat ceva...!?
 IRIMIA (*cu jumătate de gură încă*): Cum să se strice?! Asta înseamnă stricat? Asta înseamnă... (*Cu o bucurie reținută.*) Știi tu ce înseamnă?
 DOCHIȚA: I-ai făcut ceva?
 IRIMIA: I-am tot făcut, și eu... și ceilalți. Nu știi cînd i-a scos Emil Adiaconesei injectorul și l-am montat apoi ambii doi, eu cu el? Dar asta a fost, cînd? Marți.
 DOCHIȚA: Și de atunci tu n-ai mai meșterit la el?
 IRIMIA: Numai la pinioane, puțin. Ia ascultă! (*Ascultă amîndoi.*) Auzi cum face?
 DOCHIȚA (*dînd drumul, în slirșit, la satisfacție, cu o slirșeală ca după o cursă lungă*): Merge...
 IRIMIA (*nebul*): Merge, sigur că merge! (*Se oprește speriat.*) Tac! (*Ascultă amîndoi.*) Ia uite-te la granulație!
 DOCHIȚA (*se uită*): E cam... Ba e bună. (*Izbucnind.*) E cea mai... Nicolae, să chemăm pe cineva să constate!
 IRIMIA: Mai stai puțin.
 DOCHIȚA: Cheamă pe cineva! Poate nu vedem noi bine. (*A pus mina pe telefon.*) Tovarășul Munteanu, veniți puțin pînă la trei! Florico, mă auzi? Vino și tu!
 IRIMIA: Unde e Emil? Caută-l pe Emil și pe Bondar.
 DOCHIȚA: Emil e învoit. De-aia s-au inversat schimburile astăzi. (*Ia iar telefonul.*) Alo, tovarăși, veniți puțin! Cum „nu poți lăsa”, măi tovarășe? E important! (*Lui Irimia.*) Crăilă nu vrea să vină, zice că să ne lăsăm de bancuri.
 IRIMIA (*care în timpul asta urmărește înfrigurat tablourile*): Merge... Înseamnă că schema lui Sorescu...

Scena 2

SORESCU (*intrînd bine dispus*): Ce fac băieții? Ce face aia mică? (*Dochița îl privește radios.*) Mă copii, am văzut un film!...

IRIMIA: Tovarășe inginer, veniți puțin-
tel aici! Acum, imediat!

SORESCU (se apropie de aparate. Tot
atunci mai intră doi sau trei munci-
tori. Sorescu privind.) Ei, nu mă în-
nebuni, soro! (Fluieră admirativ.) Ei,
las-o! De când?

DOCHIȚA: De câteva minute.

SORESCU: Directorul știe? Chemați-l
pe director. Vezi că Veniamin e în
schimb la doi. (Dochița merge să
telefoneze. Sorescu, celorlalți.) Ei, ce
ziceți? (Muncitorii trec, rind pe rind,
și se uită la parametri. Nu le vine
să creadă.)

UN MUNCITOR: Înseamnă că...

SORESCU: Înseamnă că s-a rezolvat.
Ptiu, să n-o deochi! (Mașinii.) Țin-te
bine, mamă dragă! Așa să mergi o
sută de ani! Auzi tu? (O mîngîie.
Celorlalți) Bravo, copii!

IRIMIA (biruind): Tovarășe inginer!
Tovarășe inginer!... Sint fericit, tova-
rășe inginer! (Sufocat de o bucurie
nemaipomenită.) Sint fericit, atîta pot
să vă spun. Să trăiți!

SORESCU: Stați nițeluș, să ne convin-
gem. (Se mai duc o dată toți la apa-
rate și le privesc.)

IRIMIA (întăritat): Merge, ce vă spun
eu! S-a așezat! Merg! Tehnică mo-
dernă! Mondială! La noi aici! Cu
miinile astea, ale noastre! (Între timp,
au mai venit cîțiva muncitori.) Să
trăiți!

UN MUNCITOR (extaziat): Vă felici-
tăm, tovarăși! Bravo! (Și alții se
reped să-i felicite.)

IRIMIA: Sus cu tovarășul Sorescu!
Sus cu el! (Vor să-l ridice pe So-
rescu, acesta se ferește. Gălăgie. Dau
să-l ridice și pe Irimia. Atunci intră
directorul cu președintele sindica-
tului.)

Scena 3

DOBRIAN: Ce este?

DOCHIȚA (repezuindu-se la el, îl îm-
brățișează): S-a rezolvat, tovarășe
director. S-a rezolvat! (Îl sărută cu
foc.)

IRIMIA (tipă și el): Avem randament
de sută la sută! Lucrăm la capaci-
tatea nominală! Tovarășe director!

(Dobrian, desprinzîndu-se din îmbră-
țișare, îl întreabă din ochi pe Sorescu
dacă e adevărat.)

SORESCU: Ce să-i faci! Se întîmplă!...

IRIMIA: După unsprezece luni, tova-
răși!

VENIAMIN: Sînteți cineva atunci!
DOBRIAN (calm, palid, se apropie de
tablouri. Inspectează repede, în tăce-
rea generală. Se întoarce. Spune —
stăpînindu-se — dar cu o mare căl-
dură.) E bine, scumpii mei. Vă mul-
țumesc. (O clipă se mai păstrează
liniștea, apoi zgomotele izbucnesc din
nou, asurzitoare.)

SORESCU: Încet, că speriați mașinile.

UN MUNCITOR: Noi vă mulțumim
dumneavoastră, tovarășe director.

ALT MUNCITOR: Ne-ați adus o zodie
bună, tovarășe director!

VENIAMIN: Munca, asta e zodia bună.
Munca și priceperea.

DOBRIAN (lui Irimia): Tu rămii pînă
la terminarea țurei. (Lui Veniamin.)
Îmi faci imediat propuneri de premii
substanțiale pentru cei din schimb.
(Dochița sare într-un picior de bu-
curie.) Dumneata esti...

DOCHIȚA: Dochița Nedelea.

DOBRIAN: ...esti invitată la direcțiune,
acum imediat, cu registrul de evi-
dentă a mașinilor.

SORESCU: Poți să aduci și o foto-
grafie.

DOBRIAN: De asemenea și tovarășul
Sorescu.

SORESCU: Din față sau din profil?

DOBRIAN: Ceilalți, vă rog să poftiți
la locurile voastre. Am cîștigat o
mare bătaie, tovarăși. Mergem
înainte.

CORTINA

T A B L O U L 7

Biroul directorului. S-a făcut seară.
Intră Dobrian și, odată cu el, încă bu-
curoasă dar și sîinjenită, Dochița Ne-
delea.

Scena 1

DOBRIAN (aprinzînd lumina): De ce
ai amuțit?

DOCHIȚA: Așa.

DOBRIAN: Asta-i un răspuns de pre-
școlar, nu de muncitor în tehnica
nouă.

DOCHIȚA (codindu-se): Să nu vă
supărați pe mine, tovarășe director,
că v-am luat în brațe adineauri, dar
n-am mai știut ce să fac de bucurie.
Zău așa! (E copilăroasă și comică
în dezolarea ei.)

DOBRIAN (ca s-o năcăjească): De ce
nu l-ai luat și pe tovarășul Sorescu
atunci?

DOCHIȚA (*repede, fiindcă îl iubește pe Sorescu*): Eu? Nu se poate. El e... (*Se rușinează.*) Nu iau eu pe oricine. De fapt... n-am mai luat pe nimeni până acum.

DOBRIAN: Chiar pe nimeni, pe nimeni?

DOCHIȚA: Pe nimeni. (*O pauză.*) ...Pe încă cineva... Dar nu pot să vă spun.

DOBRIAN (*interesat*): Ba te rog foarte mult să-mi spui. Repede, până nu vin ceilalți.

DOCHIȚA: Nu pot.. Zău așa...

DOBRIAN (*insistent*): Dochito! (*Ea lasă ochii în jos.*) Ei, nu te necăji. N-ai decât să nu-mi spui. La vîrsta ta, toate fetele au un iubit.

DOCHIȚA: Nu, nu e asta... (*Hotărîndu-se brusc.*) Am să vă spun. (*Iarăși codeală, iarăși curaj brusc.*) Pe tovarășul director Velcescu. (*Tace o clipă.*) Dar numai o dată.

DOBRIAN: Mă rog.

DOCHIȚA: Cînd s-a plece. Toți stăteau, se uitau la el ciudat, parcă cine știe ce făcuse. Alții zimbeau așa, în barbă, ca tovarășul Chirileanu, știți că el i-a băgat multe reclamații... Tovarășul nu știa ce să le spună: a trecut priure ci în curte, era foarte amărit. Vreo doi se fereau să nu dea mîna cu el, altă dată stăteau cocoșați în fața lui — ce fel de oameni de nimic! M-am dus la el, i-am spus: tovarășe director, îmi pare rău că plecați! N-a zis nimica, m-a mîngîiat pe obraz, c-așa avea obiceiul. Am vrut să-i iau valiza să i-o transport la gară, nu m-a lăsat. M-am uitat o dată în ochii lui... așa... erau vi-neți, triști de tot. Dar știți cum? triști!... M-a apucat o milă atunci, m-am repezit la el și l-am îmbrățișat! (*Își suflă nasul.*) ...Am făcut rău? (*Drept răspuns, Dobrian o mîngîie încet pe obraz, ca pe un copil. Ea îi ia palma, cu amîndouă mîinile, într-un gest de tandrețe liliacă.*) Așa îmi făcea și el... era așa de bun! Striga la oameni, dar ce putea face? La început, veniseră destui vîntură-lume. Și la mine a strigat o dată, dar n-am pus la inimă.

DOBRIAN (*după o meditație*): Și cu tovarășul Enache ce-ai avut?

DOCHIȚA (*tresărînd, ce de un vis rău*): Ce să am, nimica n-am avut. Era un om care... eu cred c-o să-l și dea afară din partid. De cite ori mă prindea singură, se rînjea la mine. O dată a vrut să pună mîna pe mine, i-am dat peste mină. Era furios, că cică directorul de ce mă poate mîn-

gîia și el nu. „Uite-așa, de-aia. Di-rectorul mă mîngîie în altă parte decît dumneata.” Mie îmi place să se poarte oamenii frumos cu mine... „Lasă — zice — că știu eu ce e de făcut”. Nu-mi plăcea, nu. Tovarășul Sturzu e de o mie de ori mai cum-secade, nici nu se compară. (*Între Sorescu.*)

Scena 2

SORESCU: M-am înființat și eu. (*Dochița îl soarbe din priviri.*)

DOBRIAN: Ei, haide, învingătorilor, să-mi spuneți cum a fost. Punct cu punct. (*Văzînd că tac.*) Cine ia cu-vîntul? Tovarășul inginer.

SORESCU (*cu o mare încheie*): To-varășe director, eu n-am nici o vină.

DOBRIAN (*amuzat*): Bravo ție! Începutul e promițător!

SORESCU: Dacă îi spînzură pe cei care au dat soluția, să știți că eu mor nevinovat.

DOBRIAN: Hai să vorbim și puțin serios, vrei? Eu v-am chemat să fa-cem întîi o analiză tehnică și științifică a fenomenului, să vedem cum s-a întîmplat „miracolul”.

SORESCU: Eu ce pot să spun? Habar n-am.

DOBRIAN (*mai sever*): Tovarășe ingi-ner, te invit să fii serios.

SORESCU: Vă declar cît se poate de serios, tovarășe director. Parcă mie nu mi-ar plăcea să mă laud, să-mi văd poza în ziar?! N-am mai fost fotografiat în ziar de la campionatele de basket. Dar dacă nu știu, nu știu!

DOBRIAN: Bine, dar trebuie să se fi întîmplat ceva! Ai luat vreo măsură? Ai făcut vreo intervenție?

SORESCU: Sigur că am luat unele măsuri, și că am ciocănit și că am căutat cu băieții, de ne-au ieșit ochii la toți. Da' n-aș putea să spun exact din ce se trage toată povestea. Într-o zi a început să meargă, asta este.

DOBRIAN: Dar nu se poate, tovarășe Sorescu!

SORESCU: Altceva ce să adaug? Nu-mi știu nimica la sufletul meu. Am avut o documentație răma-ă de la tovarășul Giurcă. După ea m-am orientat mai mult (*Dobrian rămîne ior gînditor.*)

DOBRIAN: Dochita, tu ce zici? Cum s-a întîmplat? Să vină și tovarășul Adiaconesei și tovarășul Pondar.

DOCHIȚA: E plăcat Adiaconesei, s-a învoit. Pe tovarășul Stogu l-ați

schimbat. Eu ce pot să vorbesc? Dacă nu știe tovarășul inginer...

DOBRIAN: Bine, dar cine a lucrat, cine a pus mina efectiv în mașinărie zilele astea?

DOCHIȚA: Cam toți au pus mina. Au tot demontat, au montat și iar au demontat... În mers... Adiaconesei a mai și oprit. A zis: „Mama ei, nu mă interesează producția, astăzi și mâine! Am să dau mai puțin două-trei zile, o să luăm mai puțină leafă. Dar o dibăcesc eu.”

SORESCU (*incințat*): Tovarășe director, nu v-am spus eu la început c-o dibăcim?

DOBRIAN (*Dochiței*): Dar bine, Irimia a pornit-o.

DOCHIȚA: Astăzi era Irimia în schimb, dar poți să știi cine a pornit-o? De fapt era schimbul lui Emil.

DOBRIAN: Dar Irimia dă totdeauna producție superioară lui Adiaconesei. Și când asta? Noaptea, în schimbul trei, când se dă de obicei cea mai mică. Cea mai mare ar trebui s-o dea Bondar, în schimbul întâi, și o dă Irimia. De ce?

SORESCU: Depinde și de cum exploatează mașina, tovarășe director. Dacă Irimia o înnebunește noaptea, Bondar abia o poate redresa. Înseamnă că Irimia primește mașina în cea mai bună stare de la Adiaconesei, și poate să facă ce vrea cu ea.

DOBRIAN (*gînditor*): Adică, el culege roadele de la ce a pregătit altul?

SORESCU: Naiba știe.

DOCHIȚA (*il tachinează rîzînd*): Țasta e tot un răspuns de preșcolar și nu de inginer de tehnică nouă.

SORESCU: În materie de unicate de tehnică mondială, toți sîntem aici preșcolari și școlari. Și meșterul ăsta, danezul, abia dacă e bacalaureat. Numai Giurcă era student. Și se pare că și Velcescu. Făceau aici un fel de facultate serală și nocturnă. Mi-a lăsat caietele toate.

DOCHIȚA: Când eram în tura de noapte, eu le făceam cafelele. Lui tovarășul Velcescu îi plăcea muzica, lucra mai bine cu radio deschis. Tovarășa Tatu transcria schemele. (*Întră Sturzu.*)

Scena 3

STURZU: Eram la cabinetul de partid cînd am auzit. Trebuie să fie piulița nouă pe care a ajustat-o unul din băieți.

SORESCU: E posibil, dar nu pot afirma cu certitudine. S-au adus și alte îmbunătățiri. (*Întră Eta.*)

ETA: E adevărat, Anghel? E o veste mare. Pe cine să felicit întâi? Pe tine sau pe ei?

DOBRIAN: Cred că pe tovarășul Sorescu... (*Sorescu face un gest mirat.*) Însă pentru altceva decît îți inchipui.

ETA: S-a logodit?

DOBRIAN (*zîmbînd*): Vezi, Dochița, la ce se gîndesc femeile cînd felicită? (*Răspunzînd Etei.*) Nu s-a logodit, s-a delinit. (*Întră Pătulea cu soția.*)

PĂTULEA: Tovarășe director, am aflat la cinematograful, eram la o dramă. Am ieșit cu soția repede. Am venit să ne înveselim. De cînd așteptăm evenimentul ăsta! (*Sincer bucuros.*) Aveți dreptate: ce contează fleacurile? Important e că mergem bine. Ne duceți la succese. (*Celorlalți.*) Bravo, băieți! (*Întră Elena.*)

ELENA: Mă bucur, tovarășe director! (*Îi strînge mina.*)

DOBRIAN (*privind-o în ochi cu un anume înțeles*): Pentru cine?

ELENA: Pentru toți. (*Cu o nuanță care nu se poate deîni.*) Vă felicit, tovarășă Dobrian, pentru binemeritele succese ale soțului dumneavoastră.

ETA: Mulțumesc, tovarășă Tatu. Îți doresc și ea multă satisfacție.

(*Întră Chirileanu și alți cîțiva funcționari.*)

CHIRILEANU: Vă salut, să trăiți, tovarășe director, și mereu la mai mare! Iată un lucru care confirmă încă o dată...

DOBRIAN: Nu confirmă nimic, tovarășe Chirileanu!...

CHIRILEANU: Ba da, ba da! Să lăsăm modestia, tovarășe director! Știm cu toții ce ați făcut pentru fabrica aceasta. Știu și alții. Am vorbit și cu Bucureștiul. Sub îndrumarea dumneavoastră, acești tineri minunați...

DOBRIAN (*întrerupîndu-l nerăbdător*): Minunați, într-adevăr, tovarășe Chirileanu! Tovarăși, prieteni, vă mulțumesc pentru gîndurile voastre bune și pentru graba cu care ați alergat. Vă mulțumesc pentru ajutorul vostru. Ajunge cu festivismul. Să nu exagerăm. Întoarceți-vă la programele dumneavoastră, ne vedem mîine. (*Distribue cîteva stringeri de mîină, ies toți, afară de Eta și Sturzu. Cînd să iasă Elena, Dobrian o apucă de braț și o oprește.*)

Scena 4

DOBRIAN: De ce nu mi-ai spus tot? De ce? De ce m-ai lăsat să bijbii? De ce ai lăsat să fii bănuită, și dumneata, și alții... de ce? (*Elena nu răspunde. El insistă.*) De ce? (*O stringe de braț, violent.*) De ce? (*Ea îi aruncă o privire adâncă, pătrunzătoare.*)

ELENA: Nu-i totuna? (*Iese.*)

ETA: Ce s-a întâmplat?

DOBRIAN (*teribil de agitat*): Să vină portarul, moș Stoica! (*Remarcă pe Dochia și Sorescu, care au rămas uimiți.*) Plecați, copii! (*Lui Sorescu.*) Trimite-mi-l pe Stoica!

SORESCU: Imediat! (*Aleargă. Iese și Dochia. Dobrian se plimbă cu pași mari prin birou.*)

ETA (*mai încet, lui Sturzu*): S-a întâmplat vreun furt? (*Sturzu nu știe nimic.*) Ce este? (*Vine portarul.*)

Scena 5

DOBRIAN: Tovarășe Stoica, dumneata cînd făceai de serviciu, ziua sau noaptea?

PORTARUL: Și ziua și noaptea făceam, după cum era tura.

DOBRIAN: Ai văzut vreodată pe tovarășii Velcescu și Giurcă ieșind noaptea din curte, sau dimineața?

PORTARUL: I-am văzut. Oho, de cîte ori! Altădată, și cu tovarășa chimistă.

DOBRIAN: I-ai văzut vreodată beți?

PORTARUL (*gîndindu-se*): Nu i-am văzut, tovarășu' director, de ce să spun că i-am văzut. O dată l-am văzut pe tovarășul Velcescu mai cu chef, dar era ziua, nu noaptea. Și nu mi-rosea deloc. Alita că era ca beat.

DOBRIAN: Cînd asta?

PORTARUL: Într-o zi cînd s-au pornit prăpăditele alea de mașini de la trei de au făcut 60 la sută din plan... Că pînă atunci nu făcuseră. Dar de ce mă întrebați?...

DOBRIAN (*foarte hărțuit de gînduri*): Bine, moș Stoica, poți pleca! (*Portarul rămîne nedumerit și oarecum jignit.*)

STURZU (*lui Stoica, liniștit, explicativ*): Am avut o discuție, și pentru că dumneata erai un om de mare încredere... (*Stoica zimbește mîgulit la amîndoi și iese.*)

Scena 6

VENIAMIN: V-am adus propunerea de premiere: tovarășul Sorescu, tovarășul Irimia, tovarășa Nedelea. Mai trec pe cineva?

DOBRIAN (*brusc*): Mai stăm puțin cu premierea, tovarășe Veniamin! (*Veniamin îl privește întrebător, neînțelegînd nimic.*) Nu premiem pe nimeni deocamdată! Să nu ne grăbim. Să chibzuim împreună. (*Sofiei sale.*) Nu a fost nici un furt propriu-zis, Eta. (*Tuturor.*) Dar mai stăm puțin, tovarășii...

C O R T I N A

A C T U L III

T A B L O U L 8

O alee în curtea fabricii. Pomi tineri. O bancă. Pe bancă stă Eta Dobrian, legănînd căruciorul copilului. Are o expresie împărțită între duioșia pentru copil și neliniște pentru altceva, mai mare. Trece tovarășul Chirileanu.

Scena 1

CHIRILEANU: Sărut mîna. Ce faceți, stimată tovarășă? Mi se pare că așteți ați intrat în concediu. Unde o să vi-l petreceți?

ETA: Nu știu încă. Poate rămîn aici.

CHIRILEANU: Ei da, bineînțeles, lingă soț. Și apoi la noi, acuma, parcă e localitate balneo-climaterică. O vreme minunată. Și pomișorii ăștia — cînd au crescut? Mîna de gospodă, ce mai! (*Se apropie Dobrian, foarte preocupat.*) Tocmai spuneam tovarășei ce plăcut e să te plimbi acuma prin curtea fabricii, parcă ești la Herculanee. Și pentru copil o să fie grozav să se joace pe gazonul verde.

DOBRIAN (*cu gîndul în altă parte*): Da... sigur...

CHIRILEANU (*privind căruciorul*): Aveți un fecior, tovarășe director, leit vă

seamănă, bucătică ruptă. (Îl scuipă de deochi.) Ptiu-ptiu! Ce îl faceți, ministru? (Vrea să rîdă.)

ETA (văzînd pe Dobrian absent, răspunde ea): Sănătos să fie. Și să învete.

CHIRILEANU: Apoi eu cred că are de la cine învăța. Și cînd o să ajungă mai măricel, și o să ia seamă la fiecare lucru făcut de tata, o să fie teribil de mîndru și o să vrea să facă la fel. Asta e cea mai bună școală.

DOBRIAN (absent): Sigur... da...

CHIRILEANU (simțînd absența lui Dobrian): Ne-au venit piesele de schimb.

DOBRIAN: Bun.

CHIRILEANU: Întreabă Conabie dacă poate trimite mașina la gară, la 11, să-l ia pe tovarășul Iliescu.

DOBRIAN: S-o trimiță.

CHIRILEANU (înainte de a pleca, cu un aer de mulțumire): Ați citit „România liberă” de azi, tovarășe director?

DOBRIAN (cam nerăbdător): Am citit-o. (Tonul nu-l predispune pe Chirileanu la comentarii, așa că se retrage.)

Scena 2

ETA (după o clipă de pauză, ușor îngrijorată): Ce scrie?

DOBRIAN (cu neplăcere): Ce să scrie?! Îmi face un portret... arată cum m-am ridicat... mă laudă... Asta este.

ETA: Ai vorbit cu Bucureștiul?

DOBRIAN: Încă nu. Am să vorbesc. Lucrul e lămurit pentru mine.

ETA (revenind cu precipitare la o discuție anterioară): Dragul meu, cred că e deplasat ce spui. Cred că exagerezi.

DOBRIAN (însuflețit): Nu exagerez nimic. E foarte limpede pentru cine vrea cu adevărat să vadă.

ETA: Atunci de ce n-au văzut alții?

DOBRIAN: Nu știu. Nu voiau? Nu puteau? Unii au fost luați de un fel de virtuți de moment. N-au înțeles că oameniiăștia s-au zbatut, au făcut pe dracu-n patru să miște o mașinărie foarte-foarte complicată. Că n-au izbutit? E un caz special, nenorocit. Alte fabrici, de cum se instalează, sînt deosebit de productive. La asta a fost undeva, din vîna nu știu cui, poate chiar a fabricantului, un schepsis, și abia acum a l-au pipăit și a început să meargă.

ETA: Foarte bine.

DOBRIAN: Sigur că foarte bine. Dar aici s-a schimbat directorul, înțelegi? Velcescu a plecat cu coada între picioare, și eu am venit cu toate onorurile.

ETA: Ai venit pe meritul tău.

DOBRIAN: Poate.

ETA: Nu poate: sigur.

DOBRIAN: Bine. Sigur. Pe meritul meu. Și ce-am făcut aici?

ETA: Ai redresat situația.

DOBRIAN: Da? Am cules roadele muncii lui Velcescu, asta am făcut! Am fructificat experiența lui, eșecul lui, asta am făcut. Tu nu înțelegi că omul ăsta a lucrat cu o metodă și cu o tenacitate care mă surprînd și pe mine? A luat lucrul de la începutul începutului, a selecționat oameni, și-a creat cadre din nimic, și-a înșușit și a ținut în mînă, cum a putut, procedee tehnice pe care nu le cunoștea pe atunci nimeni din țară și foarte puțini chiar în străinătate. Dar pentru asta trebuie răbdare de cămilă!... Trebuie elort! În timpul ăsta te zbați cu cite o mașinărie care nu merge, cu vreun constructor care ți-a greșit construcția, cu un departament care îți cere plan și care îți trimite tot felul de inspectori, și mai buni și mai răi, să te impulsioneze, te zbați cu muncitori de ocazie care fug și care te reclamă, mai ai cite un funcționar care te ține în șah cu cine știe ce rudă a lui și, tot în timpul ăsta, trebuie să înveți, să înveți, fir-ar al dracului, ca să le știi și să le dirijezi pe toate. Și dacă îți mai dă naiba un secretar de partid ca Enache și o nevastă divorțată și răzunătoare, ești aranjat. Asta e povestea lui Velcescu. N-a avut cantina măturată? N-a avut! Am venit eu și am măturat cantina. „Bravo Dobrian!” Am pus panourile și gazeta de perete. „Bravo Dobrian!” Am împărțit locuințele pe care le-a început el. „Bravo Dobrian!” „Să trăiți, tovarășe director!” „N-o să vă uităm niciodată! Sînteți om bun!” Și el? O bestie, un neputincios. Așa rămîne în mintea unora. Nu e adevărat, Eta! Acest Velcescu e un tip și jumătate!

ETA: De unde știi tu?

DOBRIAN: Acum îl cunosc mai bine decît pe oricare colaborator al meu. Oriunde pun mîna, simt că a fost și mîna lui înainte. Nu există resort tehnic important unde să nu simt cum s-a opintit și el. Tu știi că hăla ăsta, de pildă, a fost reconstruită pentru că s-a dus Velcescu la arbi-

traj și i-a convins personal pe toți, cu câteva zile înainte de a fi înlocuit? Și hala asta mi se atribuie miel
ETA: Nu știu dacă este cazul să-ți faci o problemă specială din asta, cînd ai atîtea altele.

DOBRIAN (*continuîndu-și gîndul*): Velcescu n-are materie primă. Face eforturi, trimite oameni, și materia primă începe să sosească, dar nu-l mai găsește pe el; mă găsește pe mine. Ba încă îi mai și brănuiesc achizitorul. Să nu-ți închipui că atunci cînd am revenit și am aprobat decontul lui Matei Vasile a fost din generozitate. Nici vorbă! I-am cerut lui Chirileanu dosarul, l-am studiat; erai tocmai la mine în birou în ziua aia: Matei a făcut demersuri excepționale. Înțelegi tu? Excepționale! S-a și văzut! Trebuia să-l iau să-l premiez în fața tuturor, dar îl denigram într-un fel pe Chirileanu și n-aveam interesul s-o fac. Am preferat, așa, un fel de mărinimie de despot. În fond, m-am comportat ca un laș, ce mai încoace și încolo!

ETA: Anghete, nu spune asta. Te-ai comportat foarte leal. Ai studiat situația și ai rezolvat-o, așa cum era drept și cîstit.

DOBRIAN: Bun. Dar atunci trebuie să fii leal și cu Velcescu, după ce i-am studiat situația, nu?

ETA: Tu n-ai căderea să decizi de situația lui Velcescu. E treaba altora.

DOBRIAN: Ba am. Atîta cît depinde de mine.

ETA: Dar nu depinde de tine în nici un fel.

DOBRIAN: Ba o să depindă! Eu am depins în orice caz de el. Eu sînt ceea ce sînt, din cauza lui. Pînă și înjurăturile la adresa lui Velcescu se contabilizează în profitul meu. Și asta nu e drept.

ETA (*stăruitoare*): Tot nu poți să-i faci nimica, Anghete. Nu l-ai dat tu afară. Sînt atîția oameni care au cercetat lucrurile, și pe o față și pe alta.

DOBRIAN (*înversunat*): Pe o față le-au cercetat, pe o singură față! Cu toată cîntea și bună-credința, nu le-au putut vedea decît pe o singură față — asta e gîzav! Numai eu le-am putut cerceta pe amîndouă fețele, fiindcă numai eu lucrez în interiorul lor, în același post. Mie mi-au restructurat sortimentele, înțelegi. Eta? Au făcut la minister o greșală de planificare — se mai întîmplă, foarte rar, dar se întîmplă — și nu s-au convins de ea decît după plecarea lui

Velcescu, care stăruia mereu. Acuma au revenit, dar nu mai e Velcescu, sînt eu. Ce să-ți mai spun? Oamenii cu care lucrez sînt cernuți printr-o selecție naturală de un an și ceva. Sînt cei mai buni, nu mai pleacă. Pînă și danezul care a venit acum e mai priceput și mai accesibil decît cei cu care a lucrat Velcescu. Face tot ce scrie în contract, ba chiar îi place să colaboreze. E o întîmplare, mă rog, că Gîrcă nu se înțelegea cu străinii; Sorescu, care e mai deschis și mai vesel, se înțelege. E o întîmplare, tot în favoarea mea. Asta n-o știe nimeni decît eu, Eta. Toate lucrurile acestea mărunte puteau să tragă în balanța lui Velcescu. Nu le-a ridicat nimeni. Sturzu nu le curioștea, Enache îl dușmănea. Omul a plecat învins. Nu te întrebă ce se petrece cu el acuma?

ETA: Vrei să spui că tu n-ai făcut nimic aici? Că nu trebuia să-l schimbi? Ești absurd. Cred că n-ai stat nici tu degeaba. Era haos, acuma e ordine.

DOBRIAN (*ironic*): „Bravo Dobrian!” (*Meditativ.*) Și puietul ăsta sub care stăam acuma e sădit de Velcescu. Dar pînă n-a făcut frunză, nu l-a observat nimeni. Stătea în pămînt, în noroi, în „haos”. Acuma a ajuns „Băile Herculanene”, pentru unii ca Chirileanu. În schimb, el, Velcescu, s-a vestejit. (*Cu un fel de rezoluție.*) Asta nu e voie, draga mea! (*Se uită la copilul din cărucior.*) Ce frumos doarmel! (*Dă să se ridice*)

ETA (*cam speriată*): Ce ai de gînd să faci? (*Îl apucă de mînă, cu tandrețe.*) Mai stai puțin. (*Despre copil.*) A gemut toată dimineața. Cred că încep să-i iasă dinții. Ce ai de gînd să faci?

DOBRIAN: Am să văd.

ETA (*calm*): Eu nu vreau să te influențez în nici un fel, deși în modul tău de a privi lucrurile văd o mare exagerare și o... influență străină... (*Miscare de mînă la Dobrian.*) Da, da, Anghete, de ce să nu recunoști? De la un moment dat, ai devenit mult mai îngăduitor cu... anumiți tovarăși, ai început să trezi ușor peste poziția ta și peste menirea pentru care ai fost numit aici.

DOBRIAN: Ce fel de menire? Care „anumiți tovarăși”?

ETA: Nu te aprinde. Dacă te aprinzi, e o confirmare în plus. Crezi că mi-a dispărut din minte scena de acum o săptămînă, cînd o țineai pe tovarășa

Tatu de braț și strigai la ea: „De ce nu mi-ai spus? De ce?” și ea ți-a aruncat privirca aceea sfidătoare?... iar tu, în loc s-o pui la punct, cedezi uimitor de repede. O singură vorbă bună să spui despre Giurcă al ei și despre clica lui Velcescu, și ride de tine toată fabrica.

DOBRIAN (uimit): Crezi? Crezi că e așa?

ETA: Vrei să-l chemi pe Giurcă înapoi? Devii ridicol, Anghela. Dacă vine înapoi acum, întâi și întâi îl face de doi bani pe Sorescu, care e la începutul carierei, și care se vede dintr-o dată pus într-o situație intolerabilă.

DOBRIAN: Fleacuri, Eta. Giurcă n-a fost pus de mine într-o situație intolerabilă?

ETA (montindu-se): L-ai concediat pentru binele producției!

DOBRIAN (repede): Iar Sorescu mi-a mărturisit c-a lucrat după Giurcă. Atunci?

ETA (deconcertată): Ți-a mărturisit el așa ceva? De față cu alții?

DOBRIAN: Mi-a mărturisit-o mie, personal. A avut această superioritate, un tinăr zburdălnic. Și eu, om matur, să nu mi-o pot îngădui?

ETA (sarcastic și amar): Va să zică îl aduci înapoi. Te-a învins, vicleana.

DOBRIAN (mai tare): Nu asta importă! Nu vrei să înțelegi? Eu nu am o problemă cu Giurcă aici, eu am o problemă cu Velcescu! Am să mă duc să spun: tovarăși, l-ați considerat greșit pe tovarășul Velcescu. Meritele pe care mi le atribuiți trebuie să le împart neapărat cu el.

ETA (speriată): Nu se poate! Faci o prostie!

DOBRIAN (cu pasiune): O să se poată!

ETA: Îți dai seama ce faci? Vrei să-i întărești împotriva ta? Vrei să obligi pe alții să creadă că au greșit — cînd? tocmai acum cînd lucrurile merg? Nu vezi că e fără nici o noimă? Îți convine să-ți pui în primădie capitalul moral pe care ți l-ai agonisit, cu atîta trudă, ca să ajungem pînă aici, Anghela? Nu se poate, ești obosit! Ia-ți și tu trei zile de concediu și mergem undeva cu copilul. E și el neliniștit acuma, are perioada asta grea.

DOBRIAN: Mă duc. (Se scoală rezolut.)

ETA (alarmată): Anghela, stai puțin! Nu pleca! Spune-mi, te rog, ce ai de gînd! (Apare Sturzu.)

DOBRIAN: Ce am de gînd?

ETA (incomodată de prezența lui Sturzu): Bine, lasă că vorbim la prînz, acasă.

DOBRIAN: Tovarășe Sturzu, am ajuns la concluzia (Eta vrea să-l oprească) că directorul Velcescu, predecesorul meu, a fost un om foarte capabil și că cele mai multe din realizările noastre trebuie atribuite muncii lui. Dumneata ce crezi?

ETA (lui Sturzu): Vrea să meargă să spună asta. Închipuie-ți!

STURZU (cumpănit, ca de obicei): Eu cred că e bine să ne gîndim puțin.

DOBRIAN: M-am gîndit, nu puțin, ci foarte mult.

STURZU: Dar trebuie să se gîndească și ceilalți tovarăși.

DOBRIAN: Ceilalți tovarăși, cînd au trebuit să se gîndească, au tăcut, în cap cu dumneata.

STURZU: Tovarășe Anghel, uite ce vreau să-ți spun: așa cum pui dumneata chestiunea, e cam brusc, mi se pare. Aici a avut loc o discuție, s-au cercetat lucrurile... E adevărat că, din motive obiective, eu n-am participat la ea.

DOBRIAN: Poftim!

STURZU: E adevărat, de asemenea, că eu n-am fost totdeauna de acord cu părerile tovarășului Enache. Dar dacă s-a tras o concluzie, pe baza unei majorități, indiferent că am lipsit sau nu, ca membru de partid mă angajează și pe mine.

DOBRIAN: Chiar dacă ulterior apar aspecte care nu erau cunoscute atunci? Tovarășe Sturzu?

STURZU: Care sînt aceste aspecte? Doar tovarășul Velcescu și-a desfășurat activitatea între noi, nu pe altă planetă.

DOBRIAN: Și dumneata pretinzi că l-ai cunoscut bine?

STURZU: Nu pretind. Prea multe prilejuri nu mi-a dat să-l cunosc. Cu mine a vorbit de trei ori, în total.

DOBRIAN: Și atunci? De unde puteai ști ce era în mintea lui?

STURZU (cu bun-simț): Tovarășe Anghel, să fim puțin rezonabili. Crezi că puteam să mă duc la el să-l întreb: ce e în mintea dumitale, tovarășe Velcescu? Poate că tovarășul și-a exprimat în fața altora gîndurile lui. Sau poate și le exprimă acolo unde este acum.

DOBRIAN (ricanînd): Adică, acolo unde a ajuns din cauza așa-zisei „re-

- zonabilități" a unora dintre oamenii de aici.
- STURZU:** Nu putea să ajungă decât într-un alt loc de muncă, unde își va face datoria mai bine.
- DOBRIAN:** Va să zică, așa consideri dumneata?!
- STURZU:** Eu consider că și tovarășul Velcescu va avea de câștigat, reflectând la această împrejurare, cum și fabrica a avut de câștigat.
- DOBRIAN:** Ba eu aș spune că dumneata ai avea de reflectat la această împrejurare, înainte de a reflecta el. E vorba de un candidat de partid, de un om în putere, care n-a putut să culeagă roadele propriei sale vrednicii. Și i le culeg eu.
- ETA (luindu-l pe Sturzu martor):** Spune dacă nu e... nu știu cum. Dar, Anghele, ți-ai luat-o în cap. Ațiția oamenilor...
- DOBRIAN (vehement):** Ce oameni? Pe acest Velcescu îl ține Enache în pragul intrării în partid din niște motive pe care mi-e rușine să le discut acum. Îl defăimează, spune că umblă cu femei, că face beții, că e incapabil. Incapabil!?
- ETA:** Nu e vorba numai de tovarășul Enache. Mai e și tovarășul Boboc.
- DOBRIAN:** Boboc? Boboc e un om de bună-credință, un om cinstit, dar care a fost depășit de problemă. S-a ținut după Velcescu, l-a lăudat, l-a stimulat. După asta, cînd s-au îngrămădit unele greutăți, mai mari decît se aștepta, pornind de la cîte un fapt mărunț, s-a apucat să-l suspecteze și i-a creat, fără să vrea, o atmosferă nesănătoasă. A plătit Velcescu, care conducea.
- STURZU (atent, dorind sincer să se lămurască):** Și tovarășul Săvoiu? Pe el cum îl consideri?
- DOBRIAN:** A fost dezinforma, pur și simplu! L-a informat Enache cum a vrut. E un om cu suflet de aur, dar uneori influențabil. Se încrede în alții. Iar pe tovarășul Iacob, l-a informat în special Boboc, care, obținînd rezultate bune în alte sectoare, a trecut între timp la regiune.
- STURZU:** Înseamnă că, după părerea dumitale, partidul...
- DOBRIAN (foarte energic):** Nu! Nu partidul, tovarășe Sturzu! Un om, un singur om de rea-credință tenace, pe care de altfel partidul l-a și blamat la timp, a speculat toate greutățile, toate nemulțumirile, toate zvonurile și reclamațiile care s-au adunat în aproape un an și din care
- cea mai gravă e **insuccesul** lui Velcescu. Tovarășii, văzînd și alte fabrici noi în alte regiuni, care mergeau din plin, erau pe bună dreptate exasperați de acest insucces și au luat măsuri, pînă la un punct eficace. Dar el pregătea **succesul meu**. Asta e ceea ce nu se înțelege. Și asta vreau să le spun la toți. Mă simt solidar cu eforturile acestui Velcescu necunoscut. Reprezentăm amîndoi economia socialistă romînească și morala socialistă. Și dumneata ar trebui să fii alături de mine. Eu nu afirm că s-a greșit, afirm că nu s-a cunoscut totul. Și nu lupt împotriva cuiva, ci pentru cineva.
- ETA (revoltată):** Lupti împotriva ta, asta este clar. Și împotriva mea și a copilului tău. Spune, tovarășe Sturzu, în ziua în care îți apare fotografia în ziar, face criză asta!?
- STURZU:** Înțeleg că e vorba de o pornire bună, mărînimoașă, dar trebuie să...
- ETA:** E vorba de... să nu spun eu despre ce e vorba.
- DOBRIAN:** Ei, ba nu! Să-ți iasă din cap lucrul ăsta, Eta! Dacă n-ai altă măsură, schimbă-ți măsura! Crezi că toată lumea se guvernează după interese de fustă, sau de gelozie, sau de ambiție?
- ETA (aprinșă):** E o simplă paradă tot ceea ce faci! Ca să dovedești, ce? Că ești o personalitate? Dar ai destul teren pentru asta. Ai dat aicea un elan, nu? Mie personal — îți vorbesc acum ca funcționară — mi-ai dat un elan de a munci, de a înfăptui lucruri mari. E un curent general în toată fabrica... Nu? Tovarășe Sturzu! (Sturzu o aprobă din cap.) Ai animat, ai redresat încrederea oamenilor. Și acumă vii și le spui: Velcescu a fost, el a făcut... Din două una: sau n-or să te creadă, și pierzi din prestigiu, sau or să te creadă, și pierzi și mai mult. Și, ce e mai prost, e că pierd și ei tocmai elanul pe care l-am câștigat grație venirii tale. (Lui Sturzu.) N-am dreptate?
- STURZU:** Dintr-un punct de vedere, da.
- DOBRIAN:** Bun. Și atunce să primesc în fiecare zi, senin, felicitări pentru succesele mele, să știu că undeva este un om care suferă din cauza lor, și să tac. Să mă obișnuiesc așa. Să nu mai tresar cînd îl visez pe Orzea, care îmi spune: „păi de unde era să învăț, tovarășe Dobrian?” Sau pe Giurcă întinzîndu-mi caietele cu

stăte: „poftim, pentru succesul dumneavoastră, tovarășe Dobrian!”

STURZU: Al fabricii, nu al dumitale.

DOBRIAN: Perfect. El dă fabricii, dar eu să-l las să plece pentru că e „de-al lui Velcescu”? Înțelegi, tovarășe Sturzu? Eu îl dau afară, dar el nu pleacă cu schitele, ci le predă lui Sorrescu, care, să zicem așa, e „de-al lui Dobrian”. Va să zică, Giurcă poate concepe ideea de solidaritate socială, poate da lecții de socialism, și eu, Dobrian, comunist cu activitate politică serioasă, nu pot, fiindcă nu e, chipurile, în interesul copilului meu — nu?!

STURZU (părintește): Nu te agita așa, tovarășe Dobrian. Să judecăm liniștit, cu cap.

DOBRIAN (dezlănțuit): Dar ce valoare umană, ce principii îi dau copilului meu, pe ce reazem umanitatea din el, dacă eu în clipa asta mă fac că nu știu că un om a fost ofensat, și subestimat și demoralizat, și că potențialul lui uman a fost înjumătățit?! (Lui Sturzu.) Și dacă fiul meu, atunci când va vrea să intre în partid, se va izbi de vreun tovarăș Enache?

STURZU: Să sperăm că până atunci n-o să mai fie tovarăși Enache de acest fel

DOBRIAN (teribil): Vezi? Va să zică recunoști că a fost o piedică? Va să zică toți beneficiem de trecerea timpului, de îmbunătățirea lucrurilor. Numai Velcescu nu. Pe el îl trimiți să reflecteze! (Privindu-l aprig în ochi pe Sturzu.) De ce nu te preocupă situația de partid a lui Velcescu, tovarășe secretar de partid?

STURZU (ieșindu-și și el o dată din calmul obișnuit): Pentru că până acum zece minute nu m-a sesizat nimeni de ea, tovarășe director! Și pentru că văd că directorul și-a luat și această atribuție asupra lui!

ETA (ironic, susținându-l): Exact. I s-a urit cu binele. Cam devreme.

DOBRIAN: Directorul? Directorul, înainte de a fi director, a fost și el secretar de partid, tovarăși. Și a fost și președinte de sindicat. Și a cunoscut omul în toate felurile, cu ce e bun și cu ce e rău. Și pentru bunul ăsta luptă, în orice post ar fi, și chiar dacă, prin absurd, și l-ar pierde. Nu te înjozi. Eta, și mai ales nu-i înjosi pe alții: ce fel de risc e să mergi să lupți pentru un semen al tău? Nici unu! Și tu gândeai acum cîțva timp ca mine și cîndva ai fost cu totul alături de mine; dar acum

ai dobîndit o comoditate de „directoare”, un conformism de mamă, fiindcă ai copilul mic și vrei să-l protejezi de cine știe ce zguduiri imaginare. Nu-i un motiv! Alitudinea, pentru om, nu e o chestiune sezonieră: suspendăm ținuta morală pentru că alăptăm. E o chestiune de substanță. Cu asta alăptăm. Și nu un copil, ci viitorul nostru. (Pleacă agitat.)

ETA (cu obrajii aprinși): Ei, ce spui de asta, tovarășe Sturzu?! (Ca să-l instige.) Te-a făcut de două parale, ca pe mine.

STURZU (liniștit, tutelar, ca un frate mai mare): Are singe cald, se aprinde repede. Dar spune totul pe față. Ceea ce Velcescu nu făcea. Va trebui să discutăm serios cu activul.

ETA (aproape rugător): Și ai să-l convingi să renunțe, nu-i așa? Dumneata ai o influență liniștitoare asupra lui.

STURZU (greoi, învingînd unele rezistențe subiective): Dacă e cum spune tovarășul, atunci merg cu dînsul!

CORTINA

T A B L O U L 9

Cabinetul directorului. Discută Iliescu și Dobrian.

Scena 1

ILIESCU: E curios ceea ce aflu de la dumneata. Dar asta nu are darul de a mă surprinde.

DOBRIAN: Cum așa?

ILIESCU: Și în general nu poate să surprindă pe un om cu o gândire formată și cu o oarecare experiență de viață. Este o simplă negație dialectică. Velcescu a fost probabil mai potrivit decît alții pe vremea aceea, dovedind că l-au și ales să conducă această fabrică. După aia, cînd n-a mai mers, a venit, din necesități firești, pe baza unui determinism riguros, logic, un om și mai potrivit, care ești dumneata și care l-ai eliminat pe el. Nu pot fi doi directori, nu?

DOBRIAN: Negație dialectică înseamnă înlocuirea vechiului cu noul.

ILIESCU: Exact ceea ce s-a întîmplat. Și ceea ce se întîmplă în toate procesele de creștere. Noul înlocuiește vechiul, care se pierde.

DOBRIAN (sărînd ars): Bine, dar Velcescu nu e „vechiul”, de ce nu vrei să înțelegi? Raportul vechi-nou nu e un raport de timp fizic, matematic. Nu e „mai nou” totdeauna cel care

succede, ci cel care are viziunea mai largă asupra viitorului, mai concretă, mai leninistă, acela e nou. Să nu rezolvăm problema în cuvinte. De ce e Velcescu mai vechi? Fiindcă aplecat cu două luni înainte de a-și vedea visul cu ochii? Iartă-mă, dar modul ăsta de a judeca mi se pare vechi, formal. Trebuie să căutăm adevărul, nu să găsim formula în care să-l escamotăm.

ILIESCU: Te rog să mă scuzi, dar nu sînt obișnuit să mi se vorbească pe acest ton.

DOBRIAN (*necăjit că și-a ieșit din fire*): Te rog să mă scuzi și dumneata. Mă aprind totdeauna cînd se folosește greșit dialectica marxistă.

ILIESCU: Cred că supraestimezi capacitatea dumitale de a judeca lucrurile, și o subestimezi pe a altora. Tovarășul adjunct Raicu m-a trimis să te încurajez și să-i aduc rezultate bune, nu critici la adresa discernămintului său.

DOBRIAN: Dar eu cred că e un rezultat foarte bun că avem încă un om de nădejde în cîmpul constructorilor socialiştilor. Să redescoperi un om nu-i un rezultat bun?

ILIESCU: Zău, tovarășe Dobrian, nu știu cum să-ți spun, mi se pare c-ai pierdut puțin din orientare. Dumneata, într-un fel, dai prilejul tovarășului Boghiu să se considere îndreptățit să-l fi susținut în continuare pe Velcescu.

DOBRIAN: Dar bineînțeles!

ILIESCU: Și asta, după ce tovarășul Raicu a pus un cuvînt greu pentru dumneata. De asta ești dumneata aici. De ce vrei să complici situația? Nu e vorba numai de a dumitale, ce dracu, nu înțelegi, omule? E un credit care ți s-a deschis, un sprijin care ți s-a dat. Și dumneata, ce spui? Putea să nu mi se dea, o rezolva și celălalt.

DOBRIAN: Așa e obiectiv, tovarășe Iliescu. Soluția nu e o descoperire a mea. ci o coacere în timp a mai multor condiții.

ILIESCU: Și pentru asta trebuie să discreditezi pe cei care te-au sprijinit?

DOBRIAN: Nu discreditezi pe nimeni!

ILIESCU: Bine, atunci să-ți spun deschis: mă discreditezi pe mine, tovarășe Dobrian, care am raportat că aici s-a produs o cotitură, care ți-am făcut atmosferă și care l-am asigurat pe tovarășul ministru Raicu...

DOBRIAN (*strigînd*): Dar nu s-a produs nici o cotitură, tovarășe Iliescu.

Am dat, foarte prost inspirat de dumneata, cîțiva oameni afară, am distrus o căsnicie, am amărit o bătrînețe, am răzbunat niște invidii, și am tras cu toate forțele înainte! Atît am făcut. Într-o zi, fabrica a început să meargă. Sînt absolut convins că tovarășul Raicu nu gîndește cum îl calomniezi dumneata, ci că s-ar bucura din toată inima, chiar dacă ar afla că fabrica a fost pusă în mișcare de cel mai înverșunat dușman al lui. De ce să punem problema strîmt, cu intrigi inventate? De ce să facem o chestiune de cine știe ce manevre? E un caz special, și atît. Alte fabrici merg din primele două zile, nu trebuie doborît nimeni pentru asta.

ILIESCU (*sculindu-se vexat*): Spuneam că-ți lipsește simțul de orientare. Am impresia că și grațitudinea.

DOBRIAN (*revoltat*): Știam că am venit prin meritele mele. Așadar, ca să-ți fac dumitale un serviciu în minister, trebuie să ascund un adevăr care costă un om capabil? Sînt obligat să fiu ambițios numai pentru că ești și dumneata? Pentru că dumneata ai, întîmplător, spirit de biseri-cuță, trebuie să aibă și alții?

ILIESCU (*se scoală*): Refuz să discut în acest mod. (*Merge spre ușă.*)

DOBRIAN: Și eu, să accept modul dumitale de a pune problema.

ILIESCU (*amenințător*): O să vorbim în alte condiții!

DOBRIAN (*zîbind*): E greu să mă ameninți. Mă apără succesele lui Velcescu. Pe care l-ai concediat dumneata. Pentru că nu putea rezolva unele situații prost concepute. (*Cînd Iliescu e la ușă.*) Cu mine cred că n-o să fie nevoie să te obosești. Mă duc eu singur unde trebuie. (*Iliescu a ieșit trîntind ușa.*)

(*Dobrian trîntește cutia de țigări pe birou, rămîne un moment apatic și amărit, apoi se duce să-și ia palaria și jularinul din cuier. Vrea să iasă. Intră, timidă, Secretara, cu un teanc de plicuri.*)

Scena 2

SECRETARA: Tovarășe director... v-am adus corespondența.

DOBRIAN (*încălzit, îi face semn s-o pună pe birou*): Las-o acolo.

SECRETARA: Tovarășe director... (*Ezită mult pînă cînd spune.*) Să nu plecați...

Vă rog din suflet să nu plecați... Abia... abia am învățat și eu să zimbesc!...

DOBRIAN: Bine ai făcut! (O mîngie în treacăt.) La ce oră e mine ședința? SECRETARA: La zece.

(Dobrian iese preocupat, hotărît. În clipa următoare apare Eta.)

ETA: Unde e?

SECRETARA (puțin stînjinită de apariția ei, arată în direcția în care a plecat Dobrian și-i spune cu un elan spontan, dar privind-o critic): Un om grozav!

ETA: Știu. (Apoi, frămîntîndu-se, biruindu-se.) Du-te după el... aleargă! Spune-i că... Spune-i că-i doresc succes!... Mult succes!... (Secretara, uimită și bucurasă, a plecat, în timp ce Eta continuă.) ...Că sînt mîndră!... (Nu mai poate. Au năpădit-o lacrimi. S-a închis în cabinetul lui Dobrian și, singură, îi caută prezența, umbra. S-a așezat pe canapea, a rămas visătoare; atitudinea sofului ei a răscolit în ea o filință mai adîncă, mai nobilă. Plînge încetîșor. Cîneva bate la ușă. Eta se stăpînește imediat și răspunde Secretarei.) Poftim! Vîno! (Dar nu intră Secretara, ci Elena.)

ELENA (dominîndu-și surprinderea, rece): Tovarășul director nu-i aici?

ETA (se scoală, îi iese în față, se oprește la un pas. Îi spune liniștit, sincer, cu o profundă omenie regăsită): Tovarășă Tatu, sînt geloasă pe dumneata. (Elena clipește.) Nu, știu că n-ai făcut nimic împotriva familiei mele, și că n-ai să faci. Nici soțul meu nu ți-a făcut cel mai mic avans, sînt sigură. Dar între dumneata și el există o apropiere de structură. Aveți foarte multe puncte comune — ca femeie, le simt. Din cauza asta sînt uneori nepermis de lășă. Mi-e teamă de dumneata. Ar trebui să te prețuiesc, să te admir... și totuși mi-e teamă.

ELENA (după o tăcere): Îți mulțumesc, tovarășă Eta! E întîia oară că ne vorbim ca doi oameni. (Evită patetismul; apoi cu un ton diurn, aproape glumeț, abia amărui.) Știi că și eu sînt uneori geloasă pe dumneata; trebuie să fie teribil să fii mamă, nu?

SECRETARA (intrînd disperată): Nu l-am mai ajuns! A plecat. Ce ne facem?! (E așa de dezolată, încît Eta și Elena au fiecare, zîbind, o mișcare în direcția ei.)

CORTINA

Raionul de partid, cabinetul primului secretar. Săvoiu îl ascultă pe Dobrian cu o față bine dispusă pe care se ivesc reflexe de admirație. E un om sănătos, comunicativ, iradiînd optimism.

Scena 1

SĂVOIU: E strașnic, măi tovarășe! De cînd mama m-a făcut, n-am mai auzit așa ceva. Să vină unul să-i puie în cîrcă altuia toate meritele! M-ai făcut praf, Dobrian, parcă nici nu-mi vine să-mi cred urechilor, zău așa! (E numai zîmbet.) La multe mă așteptam de la dumneata, dar asta e cea mai grozavă.

DOBRIAN: Atunci...?

SAVOIU: După ce că ești un bun organizator, un cap iscusit, mai ești și modest, colac peste pupăză! (Scrutîndu-l cu o lucire vesel-ironică.) Sau poate mi-oi fi spus-o numai așa, ca să faci pe teribilul? (Sub zîmbetul bonom, îl examinează foarte atent.)

DOBRIAN: Cum asta, tovarășe Săvoiu? SĂVOIU (și-a format convingerea): Eh, glumesc, nu ești dumneata omul ăla. Dar te ții tare, tovarășe, să știi! Ei, și acum, spune-mi ce te-a mai adus la mine? Ceva necazuri? Trebuie pus umărul undeva? Ți-a sărit vreo bucsă la căruță?

DOBRIAN (deconcertat): Nimic special... Pentru asta venisem.

SĂVOIU (examinîndu-l din nou, ca și cînd nu l-ar prea crede): Bun, bun, bun. Am înțeles. Foarte frumos. O să ne gîndim. Dar ai și alte probleme, nu? Mi-a spus Boboc că ai ajuns la indicii normali. E bine. E foarte bine. Și pe urmă? (Făcînd încurajator cu ochiul.) Depășirea — pe cînd?

DOBRIAN: Tovarășe prim-secretar, mă interesează soarta lui Simion Velcescu, fost director, candidat de partid. Aș vrea să-l ajut, dacă are dificultăți, să demonstrez ce a făcut pentru construirea socialismului.

SĂVOIU: Cui să-i demonstrezi?

DOBRIAN: Oricui. Și aceea la raion, dacă trebuie. Cred că raionul a fost dezinformat.

SĂVOIU: Să demonstrezi... Foarte bine. Deocamdată ne-ai demonstrat un lucru de preț: că ești un tip solid, un director de nădejde, căruia merită să-i dăm tot ajutorul.

DOBRIAN: În momentul de față eu vreau să vă dau ajutor, tovarășe

prim-secretar. Raionul a făcut o rău, după părerea mea, o greșeală, pe care are încă timp s-o îndrepte.

SĂVOIU: Va să zică, am făcut o greșeală. Ei, nu e bine dacă am făcut-o. Dar să fim atenți, nu cumva să faci dumneata o greșeală, luind-o așa pieptiș, tovarășe, în treburi care de obicei se discută la diverse niveluri și unde nu hotărăște unul singur. Te simți dumneata chiar așa de îndemnat să dai decizii administrative?

DOBRIAN: Nu vorbesc administrativ, tovarășe Săvoiu, ci ca un om despre un alt om. (Cu mare căldură.) Cu acest sentiment am venit eu aici. Nu soarta administrativă a lui Velcescu mă interesează, ci soarta lui umană și politică. Dați-mi o știre despre el. De ce n-a fost încă admis în partid? Am venit ca un comunist la un altul, să discut despre un comunist.

SĂVOIU: Ei, da. Așa da. (Hitru.) Poate până la urmă o să băgăm de seamă că n-am făcut o greșeală chiar așa de mare, punându-te pe dumneata. Știi ce, tovarășe Dobrian? Vino la masă la mine, nu astăzi, că plec, ci poimîine, și discutăm în tihnă. Și acum, fiindcă tot sînt cu un picior la poartă, spune-ți repede păsurile urgente, unde ai nevoie de noi. Cu lubrefianții aceia ați rezolvat?

DOBRIAN (fără să se miște): Tovarășe Săvoiu, de ce n-a fost primit Velcescu în partid după un an de sta-giu?

SĂVOIU (se întoarce cu pălăria în cap, se așază la birou și spune cu o anumită blindețe): Dobrian, ca să mă pui la zid așa, găsesc că ar fi fost mai potrivit să fii secretarul de partid al fabricii. Sau, măcar, să fi venit împreună cu el. Nu crezi că-i logic ce spun? De ce n-a venit și Sturzu? (Dobrian tace.) Vezi? O iei de la butuc, o iau și eu. Va să zică treci peste organul dumată de partid și vii la noi să ne spui dintr-o dată că sîntem dezinformați. Și atunci acel organ ce păzește? El ce rol are?

DOBRIAN (cam strimtorat și, din cauza asta, cam brusc): Dar dumneata știi bine, în lumina unor împrejurări recente, că pe rapoartele tovarășului Enache nu se poate pune temei!

SĂVOIU (calm): Tovarășul Enache a avut scăderi, a avut slăbiciuni, a fost sancționat. Însă pe vremea aceea reprezenta o organizație care a contribuit la întărirea fabricii. De ce, dragul meu Dobrian, din organizația asta, n-a venit nimeni să-l conteste,

să-i ia apărarea lui Velcescu, poți să-mi spui?

DOBRIAN (incurcat): Știu eu... Poate nu i-a cunoscut nimeni intențiile... Poate a intimidat pe unul, pe altul... Și apoi, cine să ție partea unui director care încă nu s-a arătat capabil, care e sever, care nu are grijă de cantină, care... Nu era nimeni în stare de la locul lui de muncă, oricît de bine intenționat ar fi fost, să aibă vederea generală, de perspectivă, a lucrurilor. Numai directorul stă în centrul lor.

SĂVOIU: Bun și așa. Atunci de ce n-a venit Velcescu personal să se plîngă de Enache? El doar avea perspectivă!? (Zimbește, dar e foarte atent, îl interesează mult răspunsul.)

DOBRIAN (și mai incurcat): Nu pot să știu... Explicații sînt... N-avea timp... Nu-i ardea de asta... nu voia conflicte cînd era cu mintea îndreptată spre altceva... Aștepta să se rezolve... Era mindru...

SĂVOIU (mormăind ciudos): Mindru...!? (Telefon.) Alo, da. Să aștepte, tovarășe! Am să vin! Cine, tovarășul Boboc? Bine, bine. Cîteva minute! (Lui Dobrian, tot calm.) Va să zică, Velcescu n-a venit să ne atragă atenția. Alții n-au venit. Sturzu n-a venit. Atunci pe cine ne rezemăm noi acolo, tovarășe? De ce există partid? Ca să vii dumneata singur?

DOBRIAN (tot mai pornit): Dar și eu sînt partid, tovarășe Săvoiu. Și eu am fost secretar de partid!

SĂVOIU: Da. Sigur. Ai fost.

DOBRIAN (cu pasiune): Și Enache a fost și nu mai este. Vezi cum interpretezi? Adică, Enache a fost valabil pentru cît a fost, și cînd vine Sturzu, e valabil Sturzu. Ce a făcut și ce a spus Enache rămîne bun pentru dumneata. Iar eu cînd vin după Velcescu, ce fac eu e bun, și ce a făcut Velcescu înaintea mea nu e valabil, e prost. Cum vine asta? La unii se adună și la alții se desparte!? De ce?

SĂVOIU (ridicînd și el puțin vocea): Nu-i cazul să te oțărăști la noi, tovarășe Dobrian, nici să despici firul de păr în patru. Sper că n-ai venit să mă judeci și să-mi tai capul. Mi-ai adus o informare. Utilă. Eu mi-am notat-o. Vrei să vorbim despre un tovarăș pe care noi l-am ținut de rău, dar el era bun și neprihănit. Știi ce? Nici chiar așa să n-o luăm!... Pe Velcescu mi l-ai pictat astăzi ca pe un sfînt. Află că nu era chiar exact cum

ți-l imaginezi dumneata, ci mai aproape de cum l-am văzut eu, concret, cu ochii mei. Și eu l-am văzut și treaz, și afumat, și...

DOBRIAN (*deconcertat de tot, clătinat în credința lui*): Nu se poate!

SĂVOIU (*cu ironie bonomă*): Ei da, la dumneata nu se poate... Dar eu am fost cu el la un G.A.S. odată, și când ne-au prezentat tovarășii un sortiment de vin, din două pahare a fost criță... Și a început să biugiască de una Luci, și cite și mai cite... Chestiuni care nu au importanță, în fond, dar...

DOBRIAN (*cu o nouă aprindere*): Ba nu! Ce dovedește asta? Tocmai că nu era învățat să bea! Și Luci e fosta lui nevastă, care i-a făcut mii de șicane, l-a compromis peste tot, și din cauza căreia a pățimit ca un... (*Claxon în curte.*)

SĂVOIU (*mai sever, mai nerăbdător*): Uite ce este, tovarășe: aicea e raion de partid, nu „Oastea Domnului”. Noi ne-am dat un avis o dată, organele competente au examinat cu atenție și poate mai analizează și acum. Eu îți spun numai dumitale, ca om, să te ferești de generalizări pripite.

DOBRIAN (*exasperat*): Și eu îți spun dumitale, tovarășe, că există un concret al vieții, făcut din fapte mititele, care se adună, și că dumneata generalizezi pripit fiindcă nu îți seama de ele!

SĂVOIU: Noi dacă am greșit, o să răspundem, tovarășe. Cum și dumneata, dacă greșești, răspunzi! Față de noi și față de alții! (*Ia o hirtie de pe birou.*) Uite, tovarășe Istrățoiu se plînge că nu-i dai abonament pe C.F.R. De ce nu-i dai? (*Îi întinde hirtia.*) Credeam că am scăpat de reclamații.

DOBRIAN (*amar*): E pe tabelul de abonamente. Urma să-l iscălesc...

SĂVOIU (*ironie neîncrezătoare, de om care a fost jignit*): Urma, da. (*Inchizind incidentul.*) Bine.

DOBRIAN (*jignit la rîndul lui de neîncrederea lui Săvoiu, strigă*): Urma, da! Urma, tovarășe Săvoiu! Așa cum și Velcescu urma să izbîndească dacă dumneavoastră... (*Vede că Săvoiu îl privește dur, termină brusc.*) Vă salut! (*Iese.*)

SĂVOIU (*face un gest de enervare, strigă scurt*): Dobrian! Stai!

(*Dar Dobrian nu se întoarce. Săvoiu deschide fereastra, vrea să-l strige. Intră, cu servieta și pregătit de drum, Boboc. Săvoiu închide, renunță.*)

Scena 2

BOBOC (*și el cam nervos*): Ce e cu tovarășul acesta, Dobrian? A uitat să mai dea bună ziua? L-am întîlnit pe scară.

SĂVOIU (*gînditor, privind pe fereastră*): Probabil nu te-a văzut. E cam grăbit.

BOBOC: Grăbit să dea bună ziua? Nu cumva i se suie și lui fumul la cap?

SĂVOIU (*întorcîndu-se de la geam*): Ce spunei?

BOBOC: Zic, nu cumva calcă pe urmele lui Velcescu?

SĂVOIU (*cu o anumită finețe*): Cam asta pretinde și el.

BOBOC (*mirat*): Cum așa? Ce, nu e zdravăn? (*Văzînd că Săvoiu se așază.*) Dar nu plecăm?

SĂVOIU: Ia ascultă, Boboc, ce poți să-mi spui tu la ora asta despre Velcescu?

BOBOC: Despre Velcescu? Ce să spun? Acum zece zile știu că era încă în anchetă la Comitetul Central. De ce mă întreb? Ai aflat ceva?

SĂVOIU: Da. Am aflat că a fost un director foarte capabil.

BOBOC (*precaut*): Nu zău! De la Comitetul Central ai aflat?

SĂVOIU: Nu, de la Dobrian.

BOBOC (*zăpăcit*): Ei nu! E culmea! Și?... Dumneata ce părere ai?

SĂVOIU (*privindu-l oblic*): Păi, eu cred că părerea mea o cam știi, că doar mi-ai și ajutat să mi-o fac.

BOBOC: Asta o spui serios?

SĂVOIU (*cu un zîmbet deconcertant*): Glumesc, nu vezi?... Vrei să-ți spun ce părere am? Am o părere curioasă, generală: cînd un om vine la raion și se ia de piept cu primul secretar ca să-l reabiliteze pe cel dinaintea lui, ori nu e prea zdravăn, cum ziseși, ori atunci (*îl privește lung*)... Ei da! Un om ca Dobrian nu vine de florile mărului. (*Veselie umbroasă.*) Și nu renunță așa de repede să dea bună ziua unui instructor de la regiune...

BOBOC (*Indignat*): Adică cum? Vine, spune un cuvînt, și dumneata ești gata să tragi concluzii...

SĂVOIU: L-am lăsat, să văd pînă unde merge. Eu nu mai trag concluzii după cîteva cuvinte. (*Cu un zîmbet în aparență nevinovat, dar de fapt acid.*)... Am mai crescut și eu, tovarășe Boboc. Formal, omul n-avea dreptate, i-am dovedit-o. Dar mă uitam la el cum se zbăte pentru altul...

BOBOC: Ce vrea, la urma urmei? Îi pare rău că a fost pus director? Nu mai rezistă?

SĂVOIU (*visător*): ...mă uitam cum se repede, ca berbecul tinăr... (*Revine la Boboc, îi răspunde.*) Rezistă, măi tovarășe! E otel. Îi pare numai rău că l-am ponegriț pe Velcescu, că nu l-am susținut destul!

BOBOC (*ricanînd*): Cît să-l susținem?! Dacă n-a mers... Am făcut tot ce se putea face.

SĂVOIU: Dobrian zicea din contră că el, Velcescu, a făcut tot ce se putea face, și noi nu.

BOBOC: Asta e o prostie, care nu mai merită să fie discutată.

SĂVOIU (*ridicîndu-se*): Așa!? E o prostie!? Bun atunci, hai să mergem. Să nu mai pierdem vremea. (*Se preface că pleacă.*)

BOBOC (*căutînd să înțeleagă*): Stai, tovarășe Săvoiu. Să vedem. De ce nu l-am ajutat?

SĂVOIU (*revine, mulțumit*): Va să zică, nu mai e prostie. Bun și asta. Vrei să-ți aduc eu aminte cum a fost? Unii tovarăși și-au luat unele angajamente pe linie de stat. Fabrica asta, cum dracu, ca nici una, nu și le-a putut ține la timp. Atunci am fost întrebați: „măi tovarăși, ce fac oamenii ăia ai voștri acolo? Ce face directorul ăla? — Face ce poate. — Nu, ăsta nu e un răspuns. Aveți încredere în el, garantați pentru el?” Te-am întrebat pe tine care lucrăseși direct în problemă. Și ce mi-ai spus?

BOBOC: Că dacă au altul mai bun, n-au decît să-l aducă. Și am avut dreptate. N-am avut? Eu cred că se vede.

SĂVOIU: Nu prinzi miezul chestiunii, Boboc. Mai departe. Ți-aduci aminte, cînd a început ancheta și l-am luat pe Velcescu mai din scurt, ce ne-a răspuns? „Am să mă justific la Comitetul Central”. Asta ce înseamnă, de fapt?

BOBOC: Că vrea să treacă peste raion. SĂVOIU: Dar de ce?

BOBOC: Eu știu de ce?... De încăpățînat. Se considera superior. N-avea încredere.

SĂVOIU (*opriindu-se la ultima explicație ca la cea verosimilă*): Aha! Stai așa! Va să zică, n-avea încredere. În cine?

BOBOC: În noi

SĂVOIU (*insistînd*): În cine, exact? (*Cum l'oboc nu răspunde.*) Cine asigură legătura raionului cu el?

BOBOC: ...Eu.

SĂVOIU: Hopa! Încet! Care va să zică, așa. Păi de ce să n-aibă încredere în noi, tovarășe Boboc? Admiți tu așa ceva, măi frate? Trebuia să-i dăm dispoziții precise să aibă încredere în instructorul raional Boboc. Sarcină!

BOBOC: Eu nu pricep ce vrei să spui, tovarășe Săvoiu. Adică... simt eu ceva, ce vrei dumneata să spui. Că, adică, trebuia să-i cîștig încrederea. Eu, lui. Da?

SĂVOIU: Stau și mă întreb așa, frate Boboc: de ce să existe un comunist care să zică: „Mă duc la Comitetul Central și acolo am să spun lucruri pe care nu le pot spune la raion”? Raionul nu e tot trupul partidului? De ce acestui tovarăș Velcescu nu i-a dat inima brînci să vie să ne împărțășească totul? De ce, atunci cînd vine Dobrian și spune că Velcescu e nevinovat, eu nu am argumente zdrobitoare să-i arăt, adică n-am convingerea că nu-i așa, fiindcă n-am ascultat decît doi-trei-patru oameni și, în primul rînd, pe tine? Aici e buba.

BOBOC: Cum, și dumneata ai convingerea că...?

SĂVOIU: Eu nu am nici o altă convingere acum, așa dintr-o dată, decît că, în momentul cînd a izbucnit conflictul între Velcescu și Enache, tu l-ai cam părăsit pe Velcescu, nu l-ai mai ajutat, i-ai risipit încrederea în tine. E adevărat ce spun?

BOBOC (*după o pauză lungă cît o confirmare*): În treburi de asemenea proporții tehnice eu nu puteam să-i fiu de ajutor, cîtă vreme specialiștii de talie mare...

SĂVOIU (*întrerupînd*): Nu puteai!? Știi bine că nici n-a cerut-o nimeni, tovarășe. Trebuia să-i dai ajutor *politic*. Înțelegi? Să te orientezi just în materie de oameni. Asta ți se cerea

BOBOC: Și care e dovada că nu m-am orientat just?

SĂVOIU: Dovada? Enache e dovada... Și de-asta sînt silit acum să mă gîndesc că și Dobrian ar putea să aibă dreptate, chiar dacă, să zicem așa, a luat-o cam ponciș. Spune, nu dorști să te mai bucuri de încrederea lui Velcescu?

BOBOC (*cam contrariat*): Eu, acumă?! Să mă bucur eu de încrederea lui?

SĂVOIU: Da. Și de a lui Dobrian, care nu te salută? Și chiar de a noastră, tovarășe Boboc, a raionului...!?

BOBOC: Păi, dar stai puțin, tovarășe Săvoiu, chestiunea nu se pune, în momentul de față, dacă eu să mă bucur sau nu de...

SĂVOIU (*il întrerupe*): Eu te întreb ca om... ca om de partid. (*Telefon.*) Da. Cine? Da. Să trăiești, tovarășe Sturzu. Ce este? Da. A fost pe aici. A plecat de curînd. Să nu i-o iau în nume de rău? (*Zîbind.*) Da, știu că are inimă bună, știu. Iute? (*Zîbește și mai tare.*) Da, e cam iute, sigur. (*Rizînd.*) Ne-am certat, sigur. M-a probozit, știi cum!? Ei, cum o să mă supăr, ce dracu! Mi-a plăcut. Ba mi-a plăcut, sincer! Da, tovarășe! Sigur! Dar dumneata de ce n-ai venit cu el? N-ai putut? Să cercezezi? Foarte bine faci! Ne interesează. Ne interesează foarte mult. Dacă are dreptate, da. Consultă activul, pe toți oamenii cinstiți de la voi. La București? Da, dacă e cazul. O să vă ajute tovarășul instructor regional Boboc. O să meargă chiar el. Pînă sus, dacă e nevoie. E aici lîngă mine. Am fi bucuroși. Unde a plecat Dobrian? Nu știu. (*Rizînd.*) Lasă-l, că nu se pierde. Să trăiești, tovarășe Sturzu! (*Lasă receptorul. Cu admirație, despre Sturzu.*) Alt tip. E îngrijorat de Dobrian, să nu facă vreo boacănă. Tot timpul e lîngă el. (*Lui Boboc.*) Ai să ne ajuti, așa-i?

BOBOC (*cam înțepat*): Dacă îmi dai o astfel de dispoziție...

SĂVOIU (*foarte cald*): Costică, eu dispoziții nu pot să-ți dau, nu mai ești la mine la raion. Dar e cineva care poate să-ți dea. Nu, nici tovarășul Iacob. Altcineva, mai așa, mai dinlăuntru nițel... M-ai înțeles. Așa-i că, dacă ar fi să fie nevoie, ai să mai ieși o dată lucrurile de la capăt? Să ajutăm lămurirea adevărului? (*Il privește stăruitor.*)

BOBOC (*greoi*): Am să le mai iau o dată. Deși... ele s-au discutat sus... Deși... mă fac de rîs, personal...

SĂVOIU (*hîtru*): Dobrian zicea că s-ar putea să nu fie nimeni de vină decît un șurubel de la o mașină... Eu zic că poate să mai existe un șurubel, două și la cîte unii din noi... O verificare e bună totdeauna. Măcar ca să poți spune, sus, că avem în producție niște tovarășei, măi frate, cu care nu ne e rușine! Ai? Să mergem; Costică!

Un cîmp. Undeva, în fund, mașina de capotabilă a primului secretar al regiunii. Se văd niște siluete, care apoi dispar. În primul plan se plimbă încocoace și încolo, discutînd, primul secretar Iacob și Anghel Dobrian.

IACOB: Anul ăsta, grîul o să fie foarte frumos. A și fost semănat ca lumea. Și, pe urmă, iarna a fost bogată în zăpezi și, cum există argilă la cîteva metri, solul reține umiditatea. De unde ești de loc, tovarășe Dobrian?

DOBRIAN: Dinspre Șimleu.

IACOB: Alt pămînt. Acolo prind mai mult rădăcinoasele. Am auzit că te-ai acomodat bine. (*După ce și-a dat acest timp de reflecție, vine fără tranziție la subiect.*) E foarte interesant ce-mi spui. Și într-o oarecare măsură s-ar putea să ai dreptate: Velcescu a greșit față de toată lumea, în primul rînd fiindcă n-a reușit, sau, și mai precis, n-a reușit la timp.

DOBRIAN: Era imposibil! Credeți-mă!

IACOB: Să spunem că e așa. Deși, în treacăt fie zis, mulți dintre ai noștri au avut lucruri imposibile de făcut și totuși le-au făcut. În timpul pe care unii îl pierd cu justificările și cu „factorii obiectivi“, alții făptuiesc.

DOBRIAN: Exact așa a gîndit și Velcescu, tovarășe Iacob! Cred că de-aia nici nu s-a plîns. Spera, în fiecare minut, să cîștige bătălia. Era îndărătnic, ar fi cîștigat-o!

IACOB: Hai să admitem și asta, tovarășe Dobrian: Velcescu era un om dirz, care s-a înverșunat să stăpînească o tehnică neobișnuită. Care stătea noaptea cu Giurcă și interpreta observațiile de peste zi. Hai să eliminăm și beția și încurcăturile personale, și pretinsul despotism. Ia să vedem, ce rămîne?

DOBRIAN: Că a fost un om profund cîstint.

IACOB: De acord. Altceva?

DOBRIAN: Că era cu trup și suflet pentru fabrica lui...

IACOB: De acord. Și mai încolo?

DOBRIAN: Că a făcut tot ce omenește și tehnicește era posibil pentru ca fabrica lui...

IACOB (*întreprindindu-l*): Da. Să-ți spun ceva, Dobrian: din '47, de la naționalizare, în întreprinderile noastre s-au pritocit cîteva directori, și nu se poate băga mîna în foc că unii

- dintre ei nu erau oameni puși pe treabă...
- DOBRIAN: Înțeleg ce vrei să-mi spunei: că au fost depășiți de vreme, ca profesioniști. Dar în cazul nostru...
- IACOB: Nu totdeauna! Nu te grăbi. Unii au făcut studii, au ajuns tehnicieni cu experiență. Și tot au fost înlocuiți. De ce?
- DOBRIAN: Poate și din greșeală...
- IACOB: Admit și asta, poftim. Viața e tumultuoasă, nu stă pe cîntare de farmacie. Se mai greșește. Se mai îndreaptă. Totuși, părerea mea e că nu s-a greșit decît foarte rar. Și faptele au dovedit-o. Cum îți explici atunci?
- DOBRIAN: Contează și impulsul pe care îl aduce un om nou... energia lui, dornică de acțiune... Omul nou întotdeauna...
- IACOB: Nu-i adevărat. Contează uneori, dar nu e hotărîtor. Sînt și ocazii cînd continuitatea e mai bună decît schimbarea. Nu e asta secretul secretelor. Ia gîndește-te puțin! Stai să-ți pun altă întrebare: ești foarte sigur că, dacă erai într-o situație asemănătoare, Velcescu făcea același lucru pentru dumneata?
- DOBRIAN (*incurcat*): Nu-mi dau seama, tovarășe Iacob... Îmi închipui că... De altfel, nu asta am venit eu să susțin aici. Nu asta e problema importantă: „ce ar fi făcut Velcescu dacă...” Eu am venit să spun ce a făcut Velcescu, efectiv.
- IACOB (*clipind, cu un zîmbet șiret, ascuns*): Atunci nu te-am înțeles eu. Eu credeam că ai venit să vorbim despre omul Velcescu, despre soarta lui ca om, în care intră și gîndirea lui, și toate.
- DOBRIAN (*care n-a sesizat nuanța, se însuflețește*): Dar bineînțeles, tovarășe prim-secretar! Și în primul rînd mă interesează Velcescu ca verigă în această mare organizație, în această mare familie care este industria noastră nouă. Eu am venit să lupt pentru ideea transmiterii elanului, a puterii de muncă de la om la om. Eu socotesc că cel care mi-a creat mie baze pentru o producție normală și cel care îmi face la Baia Mare sau la Galați un pinion, o saibă, o bucsă îmi transmit de fapt din elanul lor de viață. Și eu îl transmit mai departe. Și atunci, sîntem cu toții într-un fel de ștafetă nevăzută, care face o cursă lungă, unică în istorie. De ce să cadă un alergător? Doar
- avem nevoie de toate elanurile și capacitățile de muncă. O fabrică e un organism viu, așa le-am spus la început oamenilor. Acum le-aș spune: o industrie e un organism viu, unde toate părțile își răspund.
- IACOB: Sigur. Un organism care trăiește și se dezvoltă.
- DOBRIAN: Bunăoară, la mine, în hala a treia, cea mai grea, omul care scoate randamentele mari se sprijinea pe ceea ce îi pregăteau celelalte schimburi. Întîi, am vrut să-l premiez. Pe urmă, mi-am dat seama: nu mergeau unul fără altul. Și atunci de ce să deyin eu succesorul unor sforțări multiple și să las pe unul din cei care le-au făcut să fie ponegriți? De ce să-mi întemeiez eu o falsă popularitate pe discreditul unui alergător care are tot dreptul la stimă? Gîndesc că pentru construirea unei lumi mai bune e nevoie să evităm pierderile, orice fel de pierdere. Așa face un bun gospodar.
- IACOB: Foarte exact, tovarășe Dobrian! Orice bun gospodar evită pierderile. Asta este arta de a conduce, să zicem, o întreprindere: să știi să le vezi și pe cele mari, și pe cele mici. Să știi să pui în mișcare fiecare fărîmă de energie, nu să stai noaptea de unul singur sau aproape și să le rezolvi din capul tău. Oricît de bun ar fi acest cap.
- DOBRIAN: Dar cînd te-au izolat alții, fără voia ta?
- IACOB: Izolat!? Tovarășe Dobrian, văzut-ai dumneata la noi vreun sector de activitate unde să n-ai oameni dispuși să te sprijine, ba uneori și pînă la sacrificiu? Totul e să ajungi la inima lor, să-i faci să te urmeze. De-aia un director e bun, și altul nu e. Zici că Velcescu a făcut mult pentru izbînda fabricii. Cred că n-a făcut tot ce trebuia să facă. Și dovedea este că, în momentele grele, nu s-a putut rezema pe acei tovarăși care puteau să-i fie de un mare folos în toate privințele.
- DOBRIAN: A avut totuși oameni care l-au...
- IACOB: Ici și colo, cîțiva, care îi cunoșteau sforțările și care lucrau și ei mai de capul lor, fiindcă așa cam era stilul de muncă. Dar activul fabricii n-a fost solicitat deajuns. De ce?
- DOBRIAN (*incercînd, vag*): Pentru că tovarășul Enache...
- IACOB: Lasă-l pe Enache. Putea Enache să-l rupă, singur și pentru multă

vreme, de oamenii de partid? Velcescu a văzut că Enache îl încurcă, și în loc să facă totul să-și apropie oamenii, să-l demaște pe Enache, s-a închis în găoace și s-a ocupat de problemele tehnice și administrative. De-aia te-am întrebat adineauri dacă Velcescu ar fi venit aici în locul dumitale, în situația inversă, să ducă o acțiune politică, sau ar fi considerat că e mai util să-și continue munca lui acolo, să mai cîștige un ceas. Și n-ai să-mi poți răspunde, tovarășe Dobrian. *(Dobrian tace.)* Vezi? Așa că eu îți admit că Velcescu a putut să fie un pionier de valoare, care, la altă fabrică, în condiții normale, s-ar fi descurcat de minune; dar aici, într-o situație neobișnuită, era mare nevoie de un director. Și iată, dumneata ești acest director, pentru că printre multe altele te ocupi chiar de el, de Velcescu. Și nu singur. Sint convins că ai antrenat și pe alții în acțiune. Așa e?

DOBRIAN *(încurcat, lăsînd capul în jos)*: Tovarășe Iacob... nu cred că e cazul să mă lăudati atîta... fiindcă...

IACOB: Nu te laud eu, n-ai grijă. Sint atîția alții care laudă așa-numitul „miracol românesc” al industrializării. Avem rezultate strălucite, Dobrian, cu care orice țară s-ar putea mîndri. Dar adevăratul „miracol”, uite-l! Omul ăsta al nostru, plecat de jos, ridicat prin opinteli, ajuns tehnician și director, și activist, pus să răspundă de mari valori. ăsta e „miracolul”: oameni ca dumneata și ca alții, care se zbat pentru ceea ce e valoros în oameni. *(Îi dă mîna de plecare.)* Sint bucuros de cele ce mi-ai spus despre Velcescu. Voi transmite. Tovarășii or să aprecieze cum se cuvine.

DOBRIAN *(apucîndu-l de mîncă)*: Tovarășe Iacob!...

IACOB *(zîmbînd)*: Bine, am eă te țin în curent. Chiar miine seară îți dau de știre.

DOBRIAN *(aprîns, ca de obicei)*: Nu e vorba numai să-mi dați de știre, tovarășe prim-secretar! E vorba să verificați totul! să punem umărul! Eu, dacă aș ști că nu e tîrziu, m-aș duce chiar acuma pînă sus la...

IACOB *(revenînd)*: Încetîșor, Dobrian. Încetîșor!... Nu pierde din vedere pădurea de dragul copacului. În momentul de față, poți să fii sigur că toți cei cu care ai vorbit se mișcă. Ori atunci nu-l cunoști pe Săvoiu.

« Așa că lasă ștafeta să alerge înainte. Tu ți-ai făcut cursa, ne-o facem noi acum. Și ține minte că secretul succeselor de care am vorbit e că te întemeiezi pe oamenii tăi din fabrică, pe cei mai buni dintre ei, că le explici fiecare intenție, fiecare gînd al tău *(Dobrian se posomorăște, o umbră se așază pe privirea lui)*, că nu alergi de unul singur... Îl ai și pe Sturzu alături, nu-l așa? Poți conta pe el, nu?

DOBRIAN *(cam încurcat)*: Da, tovarășe Iacob...

IACOB: El cunaste această acțiune a ta!?

DOBRIAN *(cu jumătate de gură)*: O cunoaste...

IACOB: Și îmi închipui că ați verificat împreună tot ce mi-ai spus *(Dobrian se frîmîntă nervos)* și că sințeti răspunzători amîndoi. De ce taci? *(Tăcere penibilă.)* Cum, de data asta nu sințeti împreună? *(Deodată apare, grăbil, Sturzu, încercînd să-și potolească respirația.)*

STURZU: Ba da, tovarășe prim-secretar. Eu am rămas mai în urmă fiindcă *(un zîmbet de finețe abia simțită)* mă mișc mai greu.

IACOB *(privindu-i cu o anumită înțelegere)*: Aha. Bine atunci. Așa da.

STURZU: Tovarășul director v-a spus probabil totul. Eu nu mai am nimica de adăugat.

DOBRIAN *(reînsufleșîndu-se)*: Am eu! Aș vrea să adunăm miine oamenii, tovarășe Iacob și tovarășe Sturzu, la ședința aceea a noastră de producție, să-și declar de față cu toți: tovarăși, prin eforturile noastre ale tuturor, grație îndrumării de partid și muncii voastre inimoase, atît sub direcțiunea mea cît și a tovarășului Velcescu...

IACOB *(continûînd)*: ...grație muncii eroice și activității de pionierat a atîtor altor conducători de întreprinderi nou înființate, am ajuns ca noi, românii, să avem astăzi aproape cea mai mare creștere a industrializării din lume! *(Încurajator, le stringe mîna.)* O să primești vești în curînd. Bune, sper. *(Pleacă.)*

DOBRIAN *(care nu și-a revenit pe deplin, privește jenat la Sturzu și pornește alături de el. La un moment dat se oprește și îl întrebă, cu o undă de recunoștință în glas)*: De ce ai venit totuși după mine, tovarășe Spiridon?

STURZU (zimbînd moale): Fiindcă ți-ai uitat țigările, tovarășe Anghel...

(Îi întinde cutia, ia și el o țigară, Dobrian: i-o aprinde. Merg mai departe amîndoi.)

CORTINA

T A B L O U L 12

Cabinetul directorului. Sînt convocați din nou șefii de serviciu, de ateliere, muncitorii frunțași. Atmosferă de incertitudine. Se așteaptă sosirea directorului cu unele vești importante. Puțină rumoare. Puțină îngrijorare. În sfîrșit, sosește cu Sturzu. E palid, obosit. Ține într-însul unele intenții nedesluite. În drum spre birou, îi iese în cale Elena Tatu.

ELENA: Aș vrea să vă vorbesc ceva. Înainte de ședință, dacă se poate. (Dobrian se oprește.) Aș vrea să-mi dați voie să plec din întreprindere. (Dobrian se crispează. Ea vine aproape și ascultă cu uimire. Dar Elena adaugă calm.) Mă mărit.

DOBRIAN (o privește o clipă, își continuă mersul spre biroul lui. Nu se așază. Descoperă nervos corespondența nerezolvată): Ce e cu mapa asta?

SECRETARA (explicînd): Cea pe care v-am adus-o ieri, la plecarea dumneavoastră...

DOBRIAN (ia la întîmplare o scrisoare și, în timp ce o desface, începe): Tovarăși, v-am convocat astăzi aici, și, înainte de a dezbate problemele curente, aș vrea să vă cerem să reflectați serios asupra unei situații care s-a ivit în viața fabricii noastre. și să trageți, să tragem cu toții, concluziile cele mai potrivite... (Emoție în asistență. Dobrian se oprește o clipă să citească mecanic scrisoarea din fața lui pentru a-și aduna mai bine gîndurile. Dar, pe măsură ce citește, expresia i se schimbă, indulcindu-se, apoi capătă o strălucire ciudată. Reia cuvîntarea, cu vechile cuvinte aproape, dar complet cu un alt accent.) ...O situație neobișnuită, spuneam, care ne impune să ne dăm măsura întregii noastre capacități. Am să vă citesc ce scrie aici. Citește, tovarășe Sturzu, te rog.

STURZU (citește): „Colectivul fabricii «Orizontul roșu», a doua fabrică pe ramură, de curînd pusă în funcțiune, vă cheamă, dragi tovarăși, la o întrecere socialistă în cinstea zilei de 23 August, cu obiectivul « produse cît mai variate, la calitatea cea mai înaltă și la prețul de cost cel mai mic » Cu salutări tovarășești. Director, Grigore Antohi. Inginer-șef (cu emoție), Simion Velcescu ». (Se face o liniște absolută.)

DOBRIAN (clar și vesel): Primim întrecerea, tovarăși!

București, martie 1963